

Tuomas Valtanen

Logojen pimeä puoli

Typografinen muotokieli äärimetallia soittavien yhtyeiden logoissa

---

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Medianomi AMK

Viestinnän Koulutusohjelma

Opinnäytetyö

21.4.2017

Tekijä(t) Otsikko Sivumäärä Aika	Tuomas Valtanen Logojen pimeä puoli – Typografinen muotokieli äärimetallia soittavien yhtyeiden logoissa 73 sivua 21.4.2017
Tutkinto	Medianomi (AMK)
Koulutusohjelma	Viestinnän koulutusohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	Graafinen suunnittelu
Ohjaaja(t)	Lehtori Kai Talonpoika
<p>Opinnäytetyössäni tutkin heavy metal -musiikin äärimmäistä ja raskainta tyyliä (lyhennettynä äärimetallimusiikkia) soittavien yhtyeiden logojen suunnitteluun ja keskeisiin elementteihin. Käyn myös lyhyesti läpi musiikillisten tyyliä ominaispiirteitä, selvittääkseni genren ominaisia piirteitä niitä tuntemattomille lukijoille. Esittelen myös muutamia keskeisiä henkilöitä, jotka ovat osaltaan vaikuttaneet logojen kehitykseen olennaisesti.</p> <p>Tutkin teoriaosuudessa, miksi nimenomaan goottilaiseen kirjainperheeseen kuuluvat blackletter-fontit ovat logosuunnittelussa erittäin suosittuja ja mikä linkki näillä on erityisesti pohjois-eurooppalaiseen metallimusiikkiin historiallisesti ja geografisesti. Käyn myös lyhyesti läpi kaksi yritystä tuoda äärimetalli-kulttuurin logoja populaarikulttuurin puolelle ja kuinka näissä onnistuttiin.</p> <p>Analysoin lopuksi metallimusiikin eri alagenren logojen yleisiä piirteitä typografisessa muotokielessä, kuten symmetriaa ja muodon kovuutta tai pehmeyttä ja pohdin, miksi luonnon elementit ja okkulttiset symbolit ovat niin vahvasti esillä logoissa ja minkä takia logot saattavat olla joskus täysin lukukelvottomia.</p> <p>Teososuudessa olen toteuttanut omalle <i>Dark Side of Zen</i> –tuotemerkilleni logoja, jotka seuraavat äärimetallin logojen typografiaa ja muotokieltä. Tein näille myös tyyliä mukaiset tekaistut levykannet. Kerron luomisprosessista ja siitä, mitä seikkoja otin huomioon toteuttaessani logoja. Tällä pyrin kehittämään valmiuksiani toteuttaa logoja ja levykansia yhtyeille tulevaisuudessa.</p> <p>Tavoitteeni oli työtä tehdessäni ymmärtää bändilogojen suunnittelua kokonaisvaltaisemmin ja avata sitä myös lukijalle, jolla ei välttämättä ole mitään tuntemusta äärimetallimusiikista ja -kulttuurista. Äärimetallimusiikin logoissa on kyse paljon muustakin kuin vain logon kirjaintyylistä tai muodosta.</p>	
Avainsanat	Typografia, muotokieli, logosuunnittelu, metallimusiikki

Author(s) Title Number of Pages Date	Tuomas Valtanen The Dark Side of The Logos – The Typographic Form in The Extreme Metal Band Logos 73 pages 21.4.2017
Degree	Bachelor of Culture and Arts
Degree Programme	Media
Specialisation option	Graphic Design
Instructor(s)	Kai Talonpoika, Senior Lecturer
<p>In my thesis I studied the design and principal elements of the logos of bands that play the extreme and heaviest styles heavy metal music, so-called extreme metal. I also briefly review the characteristics of musical styles to open their characteristics to the readers, who are not familiar with extreme metal music culture, as well as introduce a few key people, who have logos substantially contributed or studied the development of logos.</p> <p>In the theoretical part I studied, why especially the blackletter fonts and typeface families are very popular in the metal logo design and what kind of a link they form to the northern European metal music, historically and geographically. I'll also briefly review the two attempts to bring the extreme metal logo aesthetics to popular culture and how these succeeded.</p> <p>Finally, I analyze the general features of the styles of logos in the sense of typographic design language, such as symmetry and the hardness or softness of the shape, and conduct some research on why the elements of nature and the occult symbols are so strongly present in logos and why logos may sometimes be completely illegible or even unreadable.</p> <p>In the practical part, I created some logos for my own brand <i>Dark Side of Zen</i>, that follow the typographic and design aesthetics of the extreme metal logos. I am also going to use these logos in fake album covers that fit the musical style in question. I'll shortly open the process of creation and what factors I took into account when implementing the logos. I did this to develop the ability to complete the band logos for my clients in the future.</p> <p>My goal was to understand the logo design more comprehensively and open it to the reader, who does not necessarily have any knowledge of heavy music culture, discourse and history. There's a lot more in extreme metal logos than just typography and form.</p>	
Keywords	Typography, logo design, logo design language, metal music

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Äärimetallilogojen tyyli-suuntien historia ja kehitys	2
2.1	Musiikillisista tyyli-suunnista	2
2.1.1	Thrash metal ja speed metal	3
2.1.2	Death metal	4
2.1.3	Black metal	6
2.1.4	Grindcore	8
2.1.5	Doom metal	10
2.2	Logosuunnittelun alkutahtit ja tärkeimpiä vaikuttajia	11
2.2.1	Voivod ja Michael "Away" Langevin	11
2.2.2	Christophe Szpajdel	12
2.2.3	Mark Riddick	13
2.3	Dynaamiset logot	15
2.4	Äärimetallilogojen tyylin jäljittely populaarikulttuurissa	17
2.4.1	Tapaus Rihanna	17
2.4.2	Tapaus H&M	18
3	Blackletter-kirjasintyytit logoissa ja muussa visuaalisuudessa	21
3.1	Goottilaisen blackletter-kirjasintyytin käytöstä metallimusiikissa	21
3.2	Blackletter-kirjasintyylien historia logoissa	23
3.3	Miksi juuri blackletter-kirjasintyyppi?	24
4	Äärimetallilogojen muotokielen ominaisuuksia	27
4.1	Yleistä äärimetallilogojen muodosta	27
4.2	Logon symmetriasta	29
4.3	Kova ja pehmeä muotokieli	31
4.4	Logojen huono luettavuus	33
4.5	Ornamentit ja yleinen koristeellisuus	35
5	Äärimetallilogojen ulkoasun elementit ja osat	35
5.1	Luonnon elementit	35
5.1.1	Eläimet ja hyönteiset	36
5.1.2	Maisemat, puut ja kasvit	38
5.2	Arkkitehtuuri logoissa	40

5.3	Elektroniikka ja futurismi	42
5.4	Okkulttinen ja uskonnollinen symboliikka	43
5.4.1	Ristit, pentagrammit sekä muut okkulttiset symbolit	43
5.4.2	Paholainen	46
5.5	Viittaukset kauhuun ja kuolemaan logoissa	48
5.5.1	Hautakivet, pääkallot ja elävät kuolleet	48
5.5.2	Viikatemies	50
5.5.3	Rapistuvat, mätänevät ja valuvat logot	51
5.6	Heraldiikka	53
6	Omat logoni	57
6.1	Logotyyppi 1: Black metal	57
6.2	Logotyyppi 2: Death metal	62
6.3	Logotyyppi 4: Doom metal	65
6.4	Logotyyppi 4: Thrash ja speed metal	68
7	Yhteenveto	71
	Lähteet	72

1 Johdanto

Keskityn tässä työssä heavy metal -musiikin äärimmäisten tyylisuuntien, eli äärimetallimusiikin logosuunnittelun ominaispiirteisiin. Olen rajannut aiheeni death-, black-, doom- ja thrash metalin logojen typografisen muotokielen ja kuvituksen analyysille. En käsittele kyseisten päägenrejen lukuisia alagenrejä kovin tarkasti, sillä aiheen laajuus vaatisi isomman tutkimuksen. Tässäkin muodossa tutkimukseni on lähinnä pintaraapaisu, mutta toimii johdatuksena aiheesta kiinnostuneelle.

Logo on heavy metal -musiikissa erittäin tärkeä. Aivan kuten hyvän logon kuuluukin, se toimii vahvana visuaalisena identiteettinä ja viestinä. Onnistuessaan logo kertoo paljon yhtyeestä ja kuvaa usein myös sen musiikillista tunnelmaa. Ja kuten tulemme huomaamaan, on logon irrottaminen kontekstistaan hankalaa, sillä kyse on isommasta, sekä musiikillisesta että ulkomusiikillisesta kokonaisuudesta. Tässä voidaan puhua niin sanotusta skenestä, jolla viitataan paikkaan sidottuun yhteisöön, johon kuuluvat niin yhtyeet eli bändit, niiden yleisö sekä instituutionaliset rakenteet, kuten esimerkiksi konserttipaikat ja levykaupat (Saloniemi 2013, 35).

Monet metallimusiikkiin perehtyneet osaavat päätellä jo pelkästä logon ulkoasusta paljon yhtyeen musiikillisesta tyylisuunnasta. Tämä on semioottisesti kiinnostavaa siksi, että bändilogoissa ja erityisesti äärimetallimusiikissa logosuunnittelu on esimerkiksi yritysten logosuunnitteluun verrattuna täysin poikkeavaa. Logot voivat olla metallimusiikin kulttuuriin perehtymättömän silmiin epäselviä, ja yhtyeen nimen lukeminenkin voi toisinaan olla hyvin haastavaa. Jotta tämän asian voisi asiaan perehtymätön ymmärtää, vaatii se myös eri äärimmäisen metallimusiikin tyylisuuntien, eli genrejen, ominaispiirteiden avaamista lyhyesti. Käyn työn alussa läpi yleisesti päätyylisuuntina pidettyjä äärimetallimusiikin genrejä ja vaikuttajia, joita esittelen luvussa 2.2.

Analysoin lisäksi kaksi suurta huomiota saanutta tapausta metallibändien logojen esteetiikan viemisestä populaarikulttuurin puolelle. Nämä ovat vaatetavarataloketju Hennes & Mauritzin heavy metal -logoilla varustetun vaatemalliston tuominen markkinoille sekä pop-tähti Rihannan esiintyminen äärimetallikulttuurin estetiikkaa lainannut logo taustakankaallaan. Pohdin näiden onnistumista nimenomaan toteutuksen, enkä markkinointituloksen kannalta.

Luvussa 4 ja 5 analysoin logojen muotokieltä, mitä kuvallisia ja typografisia elementtejä on käytetty metallimusiikin äärimmäisissä alagenreissä, sekä mitä logoilla halutaan viestiä missäkin genressä. Perehdyn metallikulttuurissa paljon käytettyyn blackletter-kirjasintyyliin; mikä siitä tekee niin suosittua nimenomaan metallibändien logoissa ja kirjallisessa viestinnässä ylipäätään? Tulkintani pohjautuu löytämäni tietoon sekä pitkään kokemukseeni metallimusiikin ja siihen kuuluvan kulttuurin parissa – niin musiikin kuuntelijana, musiikkitoimittajana ja levykansienkin toteuttajana. Lopussa esittelen lyhyesti luomisprosessin itse tekemistäni logoista ja musiikillisen tyyliuunnan mukaisista levykansista, jotka olen toteuttanut omaa Dark Side of Zen -tuotemerkkiäni varten.

Pyrin mahdollisimman kattavasti merkitsemään logojen tekijät esimerkkikuviin, mutta tieto tekijöistä on toisinaan hyvin haastavaa löytää. Analyysin ja kuvien lähteenä käytän hyvin paljon Mark Riddickin *Logos from Hell* -kirjaa (Doomentia Press 2015) sekä Christophe Szpajdelin logoja esittelevää *Lord of The Logos* -kokoelmateosta (Gestalten 2010), jotka ovat todellisia merkkiteoksia aiheesta ja sisältävät satoja logoja. Loput yhtyeiden logot olen löytänyt pitkälti kyseisten yhtyeiden nettisivuilta ja Facebook-sivuilta tai viime kädessä Encyclopedia Metallum -sivustolta, jolle on kerätty kattavasti tietoa metallibändeistä.

2 Äärimetallilogojen tyyliuuntien historia ja kehitys

2.1 Musiikillisista tyyliuunnista

Metallimusiikkia soittavien yhtyeiden logoista ei voida puhua kiinnittämättä huomiota yhtyeen edustamaan tyyliuuntaan, alagenreen. Genrejen avaaminen ja selittäminen niihin perehtymättömälle on haastavaa, sillä jokainen tyyliuunta sisältää paljon määrittelemättömiä ulkomusiikillisia tapoja ja sääntöjä eli koodistoja. Koodistoon kuuluu esimerkiksi pukeutumistyyliä, tapa puhua ja toimia, filosofiset suuntaukset, visuaaliset viestit ja kuvastot, mutta näiden merkityksistä ja tarpeellisuudesta on genren edustajilla eriäviä näkemyksiä. Logoista voidaan kuitenkin puhua äärimmäisen määrittävänä tekijänä yhtyeen visuaalisessa viestinnässä, jolla haetaan tunnistettavuutta ja mieleenpainuvuutta.

Kun puhutaan äärimetalli-musiikista, tarkoitetaan sillä yleisesti ottaen perinteistä heavy metallia raskaampia ja nopeampia metallimusiikin tyyliuuntia. Äärimetallin päätyyliuuntina voidaan pitää esimerkiksi death metalia, black metalia, thrash metalia, doom

metalia sekä speed metalia (Wikipedia e 2017). Näistä voidaan siis puhua tavallaan päägenreinä, vaikka jokainen näistä sisältääkin lukemattomia alagenrejä, joita voidaan analysoida ja jakaa omiin lokeroihinsa lähes loputtomasti. Lisäksi kuka tahansa voi halutessaan luoda oman genremääritelmänsä ja genret voivat sekoittaa myös musiikillisia elementtejä ja tunnuspiirteitä.

Avaan lyhyesti mainitsemiani pääsuuntia, jotta lukija pystyy muodostamaan kokonaiskuvan aiheesta helpommin, varsinkin jos aihe ei ole entuudestaan tuttu. Käsittelem myös grindcore-tyylisuunnan siitä syystä, että kyseisessä genressä yhtyeiden logosuunnittelu toimii niille erittäin vahvana identiteetin osana.

2.1.1 Thrash metal ja speed metal

Thrash metal syntyi 1980-luvulla ja on musiikilliselta tyyliltään erittäin nopeaa ja aggressiivista, Mark Riddickin mukaan tyylinä näkyy myös tyylisuunnan logojen virtaviivaisessa ulkoasussa (Riddick 2015, 34). Varhaiset thrash metal -yhtyeet ottivat musiikilliset vaikutteensa 1970-luvulla Britanniassa perustetuilta New Wave of British Heavy Metal -yhtyeiltä (lyhennetään yleisesti NWOBHM) kuten Judas Priestilta ja Iron Maidenilta, sekä hard core punkista (Bowar 2016). Laulutyyli on yleensä rosoista, ellei jopa suoranaista huutamista.

Usein thrash metalin pioneereina pidetään neljää yhdysvaltalaisista yhtyettä. Nämä ovat Anthrax, Metallica, Megadeth ja Slayer. Usein puhutaan (San Francisco) Bay Area thrash metalista, jota edellä mainituista yhtyeistä edustavat kaikki muut paitsi Anthrax, joka kuuluu Yhdysvaltain itärannikon thrash metal -skeneeseen. Melodisemmasta, brittiläisen heavy metalin perinnöstä vaikutteita ammentavasta San Franciscon skenestä tämä eroaa varsinkin rankempien hard core punk -musiikin vaikutteiden myötä. Ei tosin pidä väheksyä eurooppalaista vaikutusta genreen saksalaisten bändien myötä (Destruction, Sodom, Kreator) tai brasilialaisten Sepulturan ja Sarcófagon merkitystä. Myös kanadalainen Voivod on genressään erittäin arvostettu.

Thrash metalissa on aina ollut jonkin verran poliittisesti vahva painotus, muttei aina: esimerkiksi hallintoa kritisoiva ja eriarvoisuutta esiintuova lyriikoiden viesti sekoittuu toisinaan myös pieneen annokseen huumoria, kuten Anthraxilla, mutta tämä ei ole mitenkään genreä täysin määrittelevä ominaisuus.

Thrash metal -yhtyeet käyttävät logoissaan usein terävää ja kovaa muotokieltä sekä selkeitä, päätteettömiä fontteja, joiden symmetria on hyvin pirstoutunutta. Kuvassa 1 esitelty yhdysvaltalaisen Anthrax-yhtyeen logo on tyypillinen thrash metal -logo terävine kulmineen ja logon vaikutus näkyy vahvasti monissa myöhemmissä genren logoissa.

Kuva 1. Anthrax-yhtyeen (perustettu 1981) logo on säilynyt melko samanlaisena koko yhtyeen uran ajan (tekijä ei tiedossa).

Speed metal on nimensä mukaisesti nopeaa ja omaa paljon yhtäläisyyttä thrash metalin kanssa, pohjauten NWOBHM-tyyliin, mutta hard core punkin vaikutteita on vähemmän. Speed metalissa on tyypillisesti myös enemmän melodioita, eikä laulutyyli ole yhtä raakaa tai huutavaa kuin thrash metalissa. Logojen ulkoasu on usein hyvin samankaltainen thrash metal -logojen kanssa.

2.1.2 Death metal

Death metalin juuret ovat 1980-luvulla, erityisesti Floridassa, jossa syntyi genreä määrittellyt skene ja äänimaailma 1980- ja -90-lukujen taitteessa. Iso vaikutus tähän oli Tampaassa sijainneella, vuonna 1981 perustetulla Morrisound Studiolla, jossa lukuisat genren merkkiteoksia tehneet yhtyeet kuten Cannibal Corpse, Death, Morbid Angel, Obituary, Suffocation ja Malevolent Creation ovat levyjen kansitietojen mukaan nauhoittaneet levyjään Morrisoundilla tuottaja Scott Burns'n johdolla. Ei myöskään pidä väheksyä ruotsalaista Sunlight Studiota, jossa kehittyi oma brutaali, skandinaavinen soundinsa, josta esimerkkinä ruotsalaiset Dismember, Entombed, Grave ja Katatonia sekä suomalainen Amorphis.

Death metal -tyylisuunnalle ominaista on hyvin raskaat ja matalalle viritetyt kitarat, yleensä nopea tempo (vaikka keskitempoistakin death metalia tehdään paljon) ja mata-

la örinälaulu. Sanoituksissa käsitellään usein mystiikkaa, uskontoja, politiikkaa ja tuhoa sekä kauhua, kuolemaa ja väkivaltaa humoristisella otteella (Wikipedia b 2015). Vaikka yhtyeen imago olisikin vakava ja uhkaava, ei esimerkiksi Cannibal Corpsen Shredded Humans –kappaleen yksityiskohtaista kuvausta autokolarissa tapahtuvasta ruumiiden silpoutumisesta kannata ottaa liian vakavasti.

Skandinaviassa syntyi 1990-luvun alkupuolella myös enemmän melodioita musiikissa käyttävä death metalin tyyliä, jota kutsutaan nimellä New Wave of Swedish Death Metal (NWOSDM) ja jonka lipunkantajina ja alullepanijoina toimivat göteborgilaiset yhtyeet At The Gates, In Flames ja Dark Tranquillity (Wikipedia b 2017). Lisääntyneiden kitaramelodioiden lisäksi edellä mainittujen yhtyeiden laulajat käyttivät ilmaisussaan matalan örinän sijasta korkeampaa ja kireämmän kuuloista huutolaulua tai räähkyvää laulutyyliä.

Yhdysvaltalainen Cannibal Corpse -yhtye käyttää logoaan (kuva 2) yleensä punaisella värillä tummaa pohjaa vasten luoden mielikuvan goresta, eli verestä ja hurmeesta. Logo kertoo samalla paljon yhtyeen musiikista ja sen lyriikoiden sisällöstä, joka mehustelee gorella, irtoraajoilla, onnettomuuden tuhoisilla seurauksilla, elävillä kuolleilla, kuristumurhilla ja muilla luotaantyöntävillä aiheilla. Huomionarvoista on se, että vaikka aiheet ovat brutaaleja ja jopa kuvottavia, voidaan siitä löytää kaikkein tummimpia huumorin sävyjä.

Kuva 2. Cannibal Corpse –yhtyeen valuva logo (Vince Locke).

Death metal -logoille tyypillistä on rujo ja kalmanhajuisia mielikuvia tuova ilme sekä valuvat tai eri suuntiin kasvavat elementit. Mark Riddick toteaa kirjassaan *Logos from Hell*, että death metal on aina ollut yhteydessä äärimmäisiin aiheisiin, kuten kuole-

maan, väkivaltaan, goreen, kauhuun ja seksuaaliseen turmeltuneisuuteen, joten sen elementit heijastuvat myös genren logotyyppeihin (Riddick 2015, 30).

2.1.3 Black metal

Black metal yhdistetään yleensä vahvasti satanismiin, pakanallisuuteen ja okkultismiin, ja niin monien genreen perehtyneiden mielestä pitäisikin. Black metal -yhtyeet korostavat individualismia ja misantropiaa sekä ihannoivat luontoa ja pimeyttä. Yhtyeet pyrkivät esiintyessään sonnustautumaan asuihin ja kasvomaalauksiin (*corpse paint*), jotka saavat ne näyttämään uhkaavilta ja pahoilta (Bowar 2015). Musiikillisesti black metal on yleensä erittäin nopeaa, äänimaailmaltaan hyvin raakaa, mikä johtui aikanaan rajallisista resursseista, kun yhtyeet nauhoittivat demojaan itse harjoitustiloissaan. Nykyään tuotantoarvot ovat korkeammat ja äänimaailma kasvanut esimerkiksi kosketinsoittimien lisääntymisen myötä, mutta genreen on jäänyt tietty raakuus ja kylmyys, osittain genren perintöäkin kunnioittaen. Laulu on useimmiten kireän kuuloista tai rienaavaa kirkumista ja kitarat sirkelimäiset terävän kuuloisia. Pääasiassa black metalin henkisenä kotina pidetään Norjaa, jossa 1990-luvun alussa genren kehittymiseen vaikuttivat vahvasti muun muassa yhtyeet Mayhem, Darkthrone, Emperor, Satyricon, Immortal, Satyricon, Gorgoroth sekä Burzum (Wikipedia a 2017).

Äänimaailmaa ovat omaksuneet myös monet yhtyeet, joilla ei ole mitään tekemistä satanismiin, saatananpalvonnan tai okkultismiin kanssa, mutta jotka ottavat lyriikoissaan ja levykansitaiteessaan vaikutteita enimmäkseen luonnosta, mystiikasta ja kansallisromantiikasta. Joidenkin puristien mielestä näitä yhtyeitä ei pitäisi niputtaa black metalin alle, mutta genremääritelmää käytetäänkin yhtyeiden kohdalla enemmän kuvaamaan niiden musiikillista tyyliä ja tunnelmaa kuin sen sanomaa. Esimerkiksi kristillistä sanomaa levittävä, mutta musiikilliselta tyyliltään black metalin kaltaista musiikkia soittava norjalainen Crimson Moonlight -yhtye on sitä mieltä, että black metal on ideologiastaan siirtynyt enemmän puhtaaksi musiikkityyliksi (Jordan 2005).

Monet pitävät 1979 perustettua brittiläistä Venom-yhtyettä ensimmäisenä black metal -yhtyeenä, vaikkakin musiikillisesti bändillä on enemmän yhtäläisyyttä speed- tai thrash metalin kanssa. Venom kuitenkin käytti paljon okkulttisia symboleja, kuten pentagrammeja ja vuohenpäitä levyjensä kansitaiteessa sekä nimesi toisen, vuonna 1982 ilmestyneen levynsä tittelillä "Black Metal". Myös ruotsalainen Bathory, joka toimi vuonna 2004 menehtyneen Thomas Forsbergin johdolla, oli vahvasti kehittämässä skandinaavisen black metalin soundia 1980- ja 1990-luvuilla.

Vaikka black metal -yhtyeet pitivät suhteellisen matalaa profiilia ja suorastaan pyrkivät epäkaupallisuuteen, sai skene silti paljon näkyvyyttä muutamien vakavien rikosten ja tuhotöiden vuoksi. Näihin kuului esimerkiksi Emperor-yhtyeen rumpalin Faustina ja yhden miehen yhtye Burzum Kristian "Varg" Vikernesin tekemät henkirikokset, sekä skenen harrastajien toteuttamat lukuisat kirkkojen poltot ja hautausmaiden häpäisyt. Mayhem-yhtye nousi näissä esille yhtyeen laulaja Per Yngve Ohlinin itsemurhan myötä vuonna 1991 ja edellä mainitun Vikernesin murhatessa Mayhemin kitaristin Øystein Aarsethin vuonna 1993. Vikernes tuomittiin murhasta ja kirkkojen poltosta 21 vuodeksi vankilaan. Hän vapautui ehdonalaan vuonna 2009 (MTV3 2009).

Toki edellä mainittujen tapahtumien myötä genre sai enemmän huomiota ja kaupallistui väkisinkin. Yksi ensimmäisistä selvästi kaupallisuuteen pyrkineistä yhtyeistä oli Dimmu Borgir, joka yhtenä ensimmäisistä black metal -yhtyeistä julkaisi levyn ison levy-yhtiön, saksalaisen Nuclear Blastin kautta vuonna 1997. Kyseessä oli yhtyeen kolmoslevy *Enthroned*. Vaikka yhtye sai black metal -skenen sisältä halveksuntaa tämän takia, voidaan Dimmu Borgiria myös pitää jonkinlaisena edelläkävijänä black metallin kaupallistumisessa ja leviämässä metallimusiikin kuuntelijoiden keskuudessa.

Black metal -logot ovat siitä poikkeavia verrattuna muihin äärimetallityylien logoihin, että niissä vihjataan usein suoraan yhtyeen filosofiseen suuntaukseen, jota korostetaan selvästi symbolein. Esimerkiksi kuvassa 3 esitellyssä ruotsalaisen Dark Funeral – yhtyeen logossa on nähtävissä iso määrä black metal –logoille tyypillisiä piirteitä, kuten blackletter-kirjasintyyppiä, vuohenpään sekä satanistisia ja okkulttisia symboleja.

Kuva 3. Ruotsalaisen Dark Funeral –yhtyeen logo (Urban Skytt).

Riddickin mukaan black metal –musiikki on omaksunut hyvin misantrooppisen ja uskonnonvastaisen asenteen. Samasta syystä logot sisältävät usein okkulttisia, pakanallisia ja saatanallisia symboleja (Riddick 2015, 32). Näihin kuuluu esimerkiksi pentagrammeja, ristejä käännettynä ylösalaisin sekä paholaismaisia elementtejä, kuten vuohenpäitä ja -sarvia. Fonttityypeistä fraktuurat ovat logoissa erittäin yleisiä, mihin painaudun syvemmin lisää luvussa 3.1.

2.1.4 Grindcore

Grindcorea ei välttämättä lasketa äärimetallin päägenreksi, mutta se on hyvä mainita tässä yhteydessä sen logojen visuaalisuuden vuoksi. Genrelle tyypillistä on raivoisa tempo ja nopea soitto. Oikeastaan voidaan sanoa, että grindcore on jonkinasteinen välimuoto hardcoresta, death- ja thrash metalista, kuitenkin erottavimpana tekijänä on nimenomaan hillitön nopeus ja joskus erittäin lyhyet kappaleet, joiden kesto voidaan laskea jopa muutamissa sekunneissa. Wikipedian kuvauksessa grindcoresta sen ominaispiirteiksi kuvataan raskaita ja matalia kitara-osuuksia, nopeaa tempoa, blast beatteja, lyhyitä kappaleita ja karjuntaan tai huutoon perustuvia lauluosuuksia. Sanoitukset ovat väkivaltaisia, brutaaleja ja niissä käsitellään sosiaalisia ja poliittisia ongelmia, sekä ajoittain ne sisältävät mustaa huumoria (Wikipedia d 2017). Tyypilliset grindcore-sanoitukset voivat olla esimerkiksi poliittisista kannanotoista suolien ulos repimiseen

(goregrind) tai jopa sysimustan huumorin sävytteisesti pornoon ja ulosteisiin suhtautuvia (pornogrind).

Usein grindcoressa käytetyt logot ovat rosoisia ja suorastaan sotkuisia. Englantilaisen Napalm Death -yhtyeen alkuperäinen logo (kuva 4) on ulkoasultaan sotkuinen, huolittelematon ja epäsiisti, mikä samalla kuvaa hyvin yhtyeen vimmaista musiikkia ja politiikkaan anarkistisesti suhtautuvia lyriikoita.

Kuva 4. Englantilaisen Napalm Death -yhtyeen alkuperäinen logo (Jeff Walker).

Grindcoren alagenrejen, goregrindin ja pornogrindin logot ovat usein valuvia ja rujoja tuoden mieleen mätäpaiseen ja verensekaisia mielikuvia. Esimerkiksi tsekkiläisen Gutalax-yhtyeen lyriikat pursuvat ulosteisiin ja vereen painottuvaa huumoria, joten yhtyeen logokin (kuva 5) on paiseinen ja mätänevän näköinen.

Kuva 5. Tsekkiläisen Gotalax-yhtyeen logo. (tekijä ei tiedossa).

Pääosin genre kuitenkin kehittyi poliittisesti vahvalla sanomalla korostaen anti-rasismia, anti-kapitalismia, eläinten oikeuksia ja feminismiä. Tyyliä alkoi 1980-luvulla Englannissa ja kehittyi esimerkiksi yhtyeiden Napalm Death ja Carcass myötä nykyiseen tilaansa, lisäksi brittiläinen Brutal Truth, suomalainen Rotten Sound ja ruotsalainen Nasum ovat tunnettuja grindcore -yhtyeitä.

2.1.5 Doom metal

Doom metal on tyyliään selvästi muita päägenrejä hidastempoisempaa, raskaampaa ja matalavireisempää kuin muut äärimetallimusiikin genret. Tyyliä alkoi 1970-luvun alussa Black Sabbath, ja monet nykyiset doom metal -yhtyeet ottavatkin selviä vaikutteita yhtyeeltä. Myöhemmin 1980-luvulla genren pääpiirteet loivat muun muassa yhdysvaltalaiset Pentagram ja Saint Vitus, englantilainen Witchfinder General sekä ruotsalainen Candlemass. Laulutyyli perinteisessä doomissa on yleensä puhdas ja mahdollisesti epätoivon sävyttämä, kuten Black Sabbathin Ozzy Osbournella (Wikipedia c 2017). Näitä yhtyeitä jäljittelevää tyyliä kutsutaan yleensä perinteiseksi doomiksi. Doom metal -genreen on ajan myötä syntynyt lukuisia alagenrejä, kuten painostavan hitaan ja örinälauluihin nojaava, erittäin melankolinen funeral doom ja rokkaava stoner doom. Doom metalissa lyriikat käsittelevät esimerkiksi väijäämätöntä tuhoa ja kuolemaa, uskontoja, okkultismia ja surua. Tämä näkyy vahvasti myös visuaalisina elementteinä genren levykansissa ja logoissa.

Kuvassa 6 on ikoninen Black Sabbathin logo, joka nähtiin ensimmäisen kerran Master of Reality -levyn kannessa. Logossa on selvästi otettu aaltoilevan muotonsa puolesta

vaikutteita 1960- ja -70 -lukujen psykedeelisiltä logoilta ja graafisista ilmeistä, kuitenkin käyttäen terävämpää ja paksumpaa kirjasintyyliä. Kyseistä logoa on sittemmin jäljitelty lukuisien doom-bändien levykansissa, ikään kuin tribuuttina genren alullepanijalle, jollaisena Black Sabbathia monet pitävät.

Kuva 6. Englantilaisen Black Sabbath -yhtyeen logo (Mike Stanford/Bloomsbury Group).

Kyseinen logo on myös vaikuttanut doom metal -logoihin antamalla niille tarkoituksettomasti enemmän vapauksia muodon suhteen – genren logoista ei pysty vetämään samanlaisia selkeitä linjauksia kuin muissa päägenreissä, sillä logot saattavat olla muodoltaan hyvinkin erilaisia.

2.2 Logosuunnittelun alkutahtit ja tärkeimpiä vaikuttajia

2.2.1 Voivod ja Michael "Away" Langevin

Kanadalaisella Voivod-yhtyeen (perustettu vuonna 1982) rumpali Michael "Away" Langevin on todennut, että monet pitävät häntä vastuussa hankalasti luettavista bändilogoista, jotka alkoivat yleistyä 1980-luvun puolivälissä (Riddick 2015, 11). Voivodin logo on elänyt vahvasti yhtyeen olemassaolon ajan ja kokenut useita hyvinkin erilaisia muodonmuutoksia. Kuvassa 7 on esitelty näistä muutamia. Muoto on ollut toisinaan orgaanisen oloinen, välillä fontit ovat selvemmin esillä ja myös teknologisia elementtejä on käytetty vahvasti joissain logoissa.

Kuva 7. Kanadalaisen Voivod-yhtyeen logoja vuosilta 1983-2013 (Mark Langevin).

Langevin toteaa, ettei hänelle ole ollut logoissa koskaan tärkeintä bändin nimen luettavuus, vaan logon ulkoasun tulisi ennemminkin ilmentää yhtyeen musiikillista tunnelmaa (Riddick 2015, 11).

2.2.2 Christophe Szpajdel

Puhuttaessa metallibändien logoista, ei voida olla mainitsematta belgialaista Christophe Szpajdelia, joka oli vuoteen 2015 mennessä suunnitellut käsittämättömät yli 9000 logoa (Riddick 2015, 125). Vaikutteet niin Art Nouveaun kuin Art Decon logosuunnittelun ja muotokielen osalta näkyvät selvästi hänen kädenjäljessään. Hän kertoo näiden lisäksi luonnosta saatujen vaikutteiden olevan tärkeitä logosuunnittelus-

saan, ja luonnon piirteitä löytyy hänen mielestään paljon myös Art Nouveau -liikkeestä 1800- ja 1900- lukujen taitteessa (Riddick 2015, 133).

Szpajdel teki ensimmäisen logotyönsä 1989 Morbid Noise -musiikkikokoelmalle, joka julkaistiin belgialaisen *Septicore*-fanzinen mukana. Tehtyään logon suomalaiselle Disgrace-yhtyeelle, sai Szpajdel nimeänsä enemmän esille metallimusiikkipiireissä, mutta lopullinen läpimurto tuli Emperor-yhtyeen logon (kuva 8) myötä vuonna 1994 julkaistun *In The Nightside Eclipse* -levyn kautta (Riddick 2015, 125).

Kuva 8. Norjalaisen Emperor-yhtyeen logo (Christophe Szpajdel).

Emperor-logosta kehittyi hyvin nopeasti perusta, jonka terävään ja voimakkaaseen, mutta silti kauniin linjakkaaseen muotoon ovat monet metallibändien logot sittemmin pohjautuneet. Logon pohjana toimii goottilaisen kirjasinperheeseen kuuluva fraktuura-fontti, josta Szpajdel on muokannut omanalaisensa, antaen logolle vahvan symmetrian sekä lepakkomaisen kokonaisuuden. Logossa on samaan aikaan jotain hyönteisen jalkoja muistuttavia, pitkiä teräviä linjoja, Art Decon klassista linjakkuutta sekä pahaenteisyyttä, joka istuu täydellisesti Emperor-yhtyeen pimeyttä ja kylmyyttä tihkuvaan musiikkiin.

2.2.3 Mark Riddick

Mark Riddick on yhdysvaltalainen freelancer-kuvittaja ja -taiteilija, joka on työskennellyt erityisesti metallimusiikkiin liittyvän kuvituksen, grafiikan ja logojen parissa vuodesta

1991 lähtien (Riddick 2015, 578). Hän käyttää kuvituksissaan paljon kuolemaan liittyviä aiheita, kuten pääkalloja ja eläviä kuolleita, kuten hänen oman bändinsä Fetid Zombie levykannessa (kuva 9).

Kuva 9. Mark Riddickin Fetid Zombie -yhtyeen levykansi (kuvitus Mark Riddick, logo Daniel Corcuera).

Riddick on myös julkaissut parikin kirjaa aiheesta, *Compendium of Death* ja *Morbid Visions: The art of Mark Riddick* -teokset. Erityisen ansiokas on myös tässäkin työssä monessa kohtaa lähteenä käytetty *Logos from Hell*, joka sisältää metallibändien logoista ja niiden tekijöistä äärimmäisen sisältörikkaan, lähes 600-sivuisen katsauksen. Syy siihen, miksi Riddickin otan esille tässä, löytyy paitsi vahvasta historiasta genren parissa, myös luvusta 2.4.1, jossa käsittelem hänen logosuunnitteluaan populaarikulttuurin parissa.

2.3 Dynaamiset logot

Luvussa 2.2.1. mainitun Voivod-yhtyeen lisäksi harva yhtye uusii logoaan yhtä tiuhaan. Useimmiten samaa logoa käytetään koko yhtyeen elinkaaren ajan tai uusiminen tehdään kerran tai korkeintaan kahdesti, esimerkiksi musiikkityylin vaihtuessa. Jälkimmäinen muutos näkyy kuvassa 10 ruotsalaisen Katatonia-yhtyeen kohdalla. 1990-luvun alussa yhtyeen musiikki oli black- ja doom metalin sekoitusta, siirtyen 1998 *Discouraged Ones* -levyllään melodisempaan ja seesteisempään ilmaisuun sekä puhtaisiin lauluihin örinän sijaan. 2010-luvulla yhtye on edelleen musiikillisesti varsin samoilla linjoilla, mutta siistitty logo päätteettömällä versaali-kirjaimilla kuvastaa nykyistä musiikkia kuitenkin rosoista 1990- ja 2000-luvun taitteen logoa paremmin.

Kuva 10. Ruotsalaisen Katatonia-yhtyeen logon kehityskaarta vuosina 1993-2016 (tekijät ei tiedossa).

Voivodin ohella toinen erittäin hanakasti logoaan uusinut yhtye on vuonna 1987 perustettu yhdysvaltalainen Nunslaughter. Jo nimensä osalta uskonnonvastaisuudestaan vihjaileva death metal -yhtye on vaihdellut logoaan äärimmäisen tiuhaan, joten yhtyeestä voidaan puhua äärimmäisenä esimerkkinä dynaamisesta logosta. Erona Voivod-yhtyeeseen on se, ettei logoa ole aina suunnitellut Nunslaughterin jäsen, vaan niitä on tilattu eri tekijöiltä. Esimerkiksi *Logos from Hell* -kirjassa esitellään yli 20 Nunslaughter-

logoa, kuvassa 10 on muutama esimerkki näistä (Riddick 2015, 55-61). Nunslaughterin kohdalla voidaan nähdä hyvin tyypillisiä death- ja black metal -logotyyppien ulkomuotoja, jossa symbolit ovat selkeästi esillä.

Kuva 11. Nunslaughter-yhtyeen logoja (useita tekijöitä, ei tiedossa).

Ei ole myöskään tavatonta, että logo pysyy rungoltaan samana, mutta sitä ehostetaan ajan myötä. Tätä tapahtuu paljon pitkän uran luoneiden yhtyeiden kohdalla. Logosta saatetaan hieman muokata esimerkiksi välistyksiä, kirjasintyylin leikkausta saatetaan tehdä ohuemmaksi tai voidaan tuoda pientä kolmiulotteisuutta taivuttamalla kirjainten yläosaa kohti horisonttia, mihin voidaan lisätä varjoja. Tällöin tuttu ja tunnistettava merkki ei muutu olennaisesti ja tunnistettavuus säilyy, mutta yhtyeen imago muuttuu silti aavistuksen aikaan sopivammaksi.

2.4 Äärimetallilogojen tyylin jäljittely populaarikulttuurissa

Jotain äärimetallimusiikissa käytettyjen logojen puoleensavetävyydestä kertoo se, että niiden tyyliä on mukailtu useasti kontekstinsa ulkopuolella. Äärimetallille ominaisia logotyylejä ja fontteja on käytetty paljon vaatteissa, esimerkiksi toteuttaen bändipaidan näköisiä tuotteita, vaikka kyseisiä bändejä ei olisi olemassakaan.

2.4.1 Tapaus Rihanna

Rihanna, joka on yksi 2010-luvun pop-musiikin suurimmista nimistä, on esiintynyt joitakin kertoja pukeutuen jonkun metallibändin fanipaitaan: laulajan yllä on nähty esimerkiksi Judas Priestin tai Krokusin bändipaidat. Suurin yllätys nähtiin kuitenkin vuoden 2016 Music Televisionin Music Video Awards -gaalassa, jossa Rihannalla oli taustalakanassaan iso Rihanna-logo (kuva 12), joka sisälsi äärimetallille ominaista typografiaa. Myös Rihannan taustatanssijoilla oli yllään paidat, joihin oli painettu samantyylinen logo. Asiaan reagoitiin monissa metallimusiikin nettimediaoissa, keskustelufoorumeilla ja Twitterissä niin positiiviseen kuin negatiiviseen sävyyn, osan ollessa jopa sitä mieltä, että kyse on kulttuurin varastamista. Osa kirjoittajista oli puolestaan valmiita ostamaan paidan kyseisellä logolla.

Kuva 12. Rihannan taustalakana MTV:n VMA-gaalassa (kuvakaappaus MTV:n lähetyksestä, logon tekijä Christophe Szpajdel).

Rihannan taustalakanan logon ulkoasu itse asiassa muistutti yleiseltä muodoltaan hyvin paljon brasilialaisen thrash metal -yhtye Sepulturan 1980-luvulla käytössä ollutta logoa (kuva 13).

Kuva 13. Brasilialaisen Sepultura-yhtyeen vanha logo 1980-luvun loppupuolelta (tekijä ei tiedossa).

Otan tapauksen esiin siksi, että taustalla on varsin mielenkiintoisia tekijöitä. Rihannan taustakankaan logon tekijä on nimittäin itse logomestari Christophe Szpajdel, tanssijoiden paitojen logon suunnitteli puolestaan Mark Riddick (Goldsmith 2015). Riddick on toteuttanut tämän lisäksi myös pop-tähti Justin Bieberille logon. Riddick toteaa, että hänen mielestään on paras vaihtoehto, jos metallikulttuurille ominaisen logon tekee oikeasti asiansa tunteva logosuunnittelija, vaikkei heavy metal -kulttuurista olisikaan kyse (Grow 2015). Rihannan tempusta voi olla montaa mieltä, mutta ainakin toteutus oli alkuperälleen uskollinen.

2.4.2 Tapaus H&M

Rihannan tapauksen lisäksi suurta näkyvyyttä sai vuoden 2015 alkupuolella maailmanlaajuisen ruotsalaisen vaatetavarataloketjun Hennes & Mauritzin vaatelinjasto, joka sisälsi niin t-paitoja, takkeja kuin housujakin, joihin oli painettu kuva tai ommeltu kangasmerkkejä tekaistuista bändeistä (kuva 14). Logot ja kuvat mukailivat äärimetallibändeille ominaista ulkoasua, joskin toteutuksesta huomasi, ettei suunnittelija ollut perehtynyt logojen ulkomuotoon ja metallimusiikin kulttuuriin pintaa syvemmillä.

Kuva 14. H&M:n tekaistujen bändilogojen vaatemallisto-kuvia (Rosenberg, Metalsucks 2015).

Hyvin pian linjaston julkaisun jälkeen alkoi Youtubeen (Strong Scene Productions a 2015) ilmestyä kappaleita näiden tekaistujen yhtyeiden nimillä, kuitenkin varsin laadukkaasti toteutettuna ja genrelle uskollista musiikillista sekä graafista ilmettä ja tyyliä mukaillen. Jäljet johtivat mystisen Strong Scene Productions -nimisen levy-yhtiön, josta kukaan ei ollut aiemmin kuullutkaan, Facebook-sivuille (Strong Scene Productions b 2015).

Muutaman päivän useat raskaampaan musiikkiin keskittyneet nettimediat julkaisivat uutisia aiheesta ja samanaikaisesti keskustelupalstat täyttyivät huhuista ja arvailuista, kuka on kappaleiden takana. Esimerkiksi Metal Sucks -sivusto meni aluksi lankaan ja luuli koko hommaa H&M:n markkinointiosaston tempuksi (Rosenberg 2015). Tosin markkinointi-idea olisi mennyt aika pahasti pieleen viimeistään siinä vaiheessa, kun Youtubeen ilmestyi tekaistun Lany-yhtyeen musiikkia sisältävä videoklipp, jossa vilahti Adolf Hitlerin naama sekä yhtyeen lentolehtisen kuva, jossa Lanyn kerrotaan edustavan niin sanottua kansallissosialistista black metal -musiikkia.

Lopulta Strong Scene Productionsin taustalta paljastui suomalaisten metallimusikoiden kollektiivi, josta esiin astui Moonsorrow- ja Finntroll-yhtyeissä vaikuttanut Henri Sorvali muiden jäsenten pysytellessä suurelle yleisölle tuntemattomina. Strong Scene Productions siis toteutti jokaisen H&M:n kuvitteellisen logon pohjalta ”oikean” yhtyeen, joille kollektiivi myös sävelsi ja nauhoitti kappaleita, teki kansitaidetta, ja julkaisi yhtyei-

den kuvitusta Facebookissa, sekä musiikin kera Youtubessa muutenkin asianmukaisella graafisella ilmeellä.

Noisey-verkkosivuston haastattelussa Sorvali toteaa, että kollektiivi halusi tuoda esiin sen tosiasian, ettei alakulttuuria voi kaupallistaa ilman, että tuntee kaikki sen osa-alueet (Garland 2015). Hän kertoi myös Buzzfeed-verkkosivustolle, projektin idea oli näyttää, ettei kaikki metallimusiikki todellakaan ole sitä, mitä se kaupallisimmissa muodoissaan edustaa, vaan alta löytyy lukuisia ala-genrejä (Gerstein 2015). Näillä kommentilla Sorvali todennäköisesti viittaa siihen, että esimerkiksi black metalin alakulttuureissa on osa-alueita, jotka eivät ole millään tapaa cooleja ja pelkkään estetiikkaan nojaavia, vaan vahvasti ideologisia. Black metalin alla on esimerkiksi uusnatsistista ideologiaa kannattava NSBM ala-genrensä (National Socialistic Black Metal). Tero Ikäheimonen toteaa *Pirunkehto*-kirjassaan black metalin olleen syntymästään saakka tabujen ryvetämä ja käsitellessä aiheita, jotka tuntuvat useimpien mielestä etäisiltä ja vastenmielisiltä (Ikäheimonen 2016, 424). Toisaalta Death metalin suolenpätkiä vilisevät sanoituksetkaan ovat tuskin sellaisia, joihin vaatetavarataloketju haluaa samaistua.

Hennes & Mauritzin vaatemallistossa näkyy lopputulos, kun asiaan tarkemmin perehtymättömät ovat astuneet alueelle, josta eivät tiedä tarpeeksi. Kuten mainitsin myös luvussa 2.1, sisältyy metallimusiikkiin ja sen alagenreihin paljon tarkemmin määrittelemättömiä koodistoja. H&M:n tapauksen kohdalla ei ollut tutkittu tarkemmin logojen ominaisuuksia eikä piirteitä, niiden edustaman kulttuurin koodistoista ja eri ideologioista puhumattakaan, jolloin pelkkä metallikulttuurin logojen estetiikan ja muutamien palasten lainaaminen ei yksinkertaisesti riittänyt ja toiminut. Huomioitava toki on, ettei pelkän logon perusteella voi kuitenkaan vetää linjauksia yhtyeen ideologiasta, vaikka musiikillista tyyliisuuntaa siitä voisikin päätellä.

Tämäntyyllisessä kampanjassa toteutuksen on oltava erinomainen ja kumarrettava lähdemateriaalinsa suuntaan, muuten se jää metallikulttuuriin tarkemmin perehtyneiden mielestä vain huonoksi vitsiksi – siitä tosin en ole tietoinen, onko H&M yrittänyt vain valtavirtaistaa metallikulttuurin logojen estetiikan vai tosissaan kosiskella genren harrastajia ostoksille.

3 Blackletter-kirjasintyytit logoissa ja muussa visuaalisuudessa

3.1 Goottilaisen blackletter-kirjasintyyppin käytöstä metallimusiikissa

Metallibändien logoissa yleisesti (genrestä välittämättä) erittäin käytettyjä kirjasintyyppejä ovat goottilaisiin kirjaintyyppihin kuuluvat blackletter-kirjasintyytit. Melankoliseen tunnelmointiin tyylinsä perustavat black metal -yhtyeet käyttävät toisinaan myös kaunokirjoitukseen pohjautuvaa, kallistettua kirjasintyyliä, mutta tämä ei ole niin yleistä, että käsittelisin asiaa sen tarkemmin.

Blackletter-kirjasintyylien käyttö ei rajaudu pelkkään logoon, vaan se on ollut varsin suosittua erityisesti 1990-luvun alun black metal -levyjen kansiteksteissä. Esimerkkinä kuvassa 15 norjalaisen Darkthronen *Under A Funeral Moon* -levyn kannet, joissa suurin piirtein kaikki teksti on kirjoitettu blackletter-tekstityypeillä. Yleensä levykansissa on yleensä käytetty tiivistä ja kapeaa tekstuuraa tai fraktuuraa, joka on goottilaisista kirjaintyyleistä paksuin.

Kuva 15. Norjalaisen Darkthrone-yhtyeen *Under A Funeral Moon* -levyn kannet (Peaceville Records)

Tekstuura on alkujaan 1300-luvulta ja oli vallalla Pohjois-Euroopassa, fraktuura puolestaan on peräisin Saksasta 1500-luvun alusta (Itkonen 2015, 67). Muita samaan perheeseen kuuluvia tyyliä ovat pyöreämpi rotunda ja bastarda, jonka vastine Saksassa on nimeltään schwabach (Itkonen 2015, 67). Muiden kirjaintyyppien käyttö on lähinnä satunnaista, enkä näistä pysty tekemään yhtä selkeää linjausta. Kuvassa 16 on Markus

Itkosen Typografian käsikirjan havainnollistavan esimerkin blackletter-kirjasintyylien erilaisista piirteistä.

Goudy Text (tekstuura)

abcefgnoprs ABCDEFBNO

San Marco (rotunda)

abcefgnoprs ABCDEFBNO

Duc de Berry (bastarda)

abcefgnoprs ABCDEFBNO

Fette Fraktur (fraktuura)

abcefgnoprs ABCDEFB

Kuva 16. Markus Itkosen esimerkkejä goottilaisista kirjaintyyleistä (Itkonen: Typografian käsikirja, 67).

Usein kaikista goottilaisista fonteista puhutaan fraktuuroina, mutta kuten Vitus Vestergaard osoittaa *Metal Music Studies* -kirjasta löytyvässä esseessään *Blackletter logotypes and metal music*, on tämä nimitys harhaanjohtava, sillä goottilaiset kirjaintyyli poikkeavat toisistaan suuresti. Samassa hän tähdentää, että myös kirjaintyyppien kutsuminen vain goottilaisiksi saattaa hämätä, sillä on olemassa myös päätteettömiä, goottilaiseen kirjasintyyppiin kuuluvia fontteja. (Vestergaard 2016, 111). Hämäävää on sekin, että amerikkalaisessa typografiasanastossa näitä päätteettömiä (sans serif) groteski-fontteja tarkoittaakin sana gothic, kun taas muualla maailmassa goottilaisilla kirjaintyyliillä tarkoitetaan nimenomaan myöhäiskeskiaikaisia kirjaintyyliä (Itkonen 2007, 11).

Blackletter-nimityskään ei ole täysin virheetön: nimitys on Vestergaardin mukaan tullut siitä, että fraktuuraa täynnä olevat kirjan sivut ovat näyttäneet kokonaisuutena varsin tummilta. Kuitenkin osa goottilaisista kirjaintyyleistä on hyvinkin ohuita, mutta hän toteaa nimityksen olevan kuitenkin kahta muuta vaihtoehtoa parempi (Vestergaard 2016, 111).

3.2 Blackletter-kirjasintyylien historia logoissa

Blackletter-kirjasintyyliä voidaan käyttää logoissa sellaisenaan tai pohjana, jolloin niitä muokataan logoon tyylitellysti. Tällaisessa käytössä logo yleensä sisältää muitakin koreisteellisempia elementtejä.

Blackletter-kirjasintyyppiä käytetään toki joissakin metallimusiikin alagenreissä enemmän kuin toisissa, mutta sitä käytetään silti laaja-alaisesti koko metallimusiikin alla. Tulen samoihin tuloksiin Vitus Vestergaardin kanssa siitä, että suurin määrittäjä tähän löytyy genren historiasta (Vestergaard 2016, 114). Ensimmäisenä metallibändinä pidetty Black Sabbath käytti blackletter-kirjasintyyppiä *Sabbath Bloody Sabbath* -levyn (1973) kannessa yhtyeen nimessä. Teksti on levyn nimeä pienemmällä, mutta sitä voidaan pitää ensiaskeleena blackletterin käytössä ja pian blackletteria nähtiin myös Judas Priestin (*Sad Wings of Destiny* 1976), Motörheadin (*Motörhead* 1977), Dion (*Holy Diver* 1983), Mercyful Fate'n (*Melissa* 1983), Bathoryn (*Bathory* 1983) ja Possessedin (*Possessed* 1985) logoissa (kuva 17).

Kuva 17. Blackletter-logotyyppejä vuosilta 1973-1992 (logojen tekijät ei tiedossa).

Näitä seurasi lukuisia muita levyjä, mutta merkittävänä voidaan pitää myös ruotsalaisen death metal -yhtye Entombedin ja norjalaisen black metal -yhtye Burzumin logoja 1990-luvun alusta (kuva 17), jotka määrittivät hyvin vahvasti blackletterin käytön myös näissä genreissä. Tässä voidaan nähdä selkeä jatkumo kirjasintyyppin käytössä koko heavy metalin alkupään ja nykypäivän metallibändien logojen kohdalla.

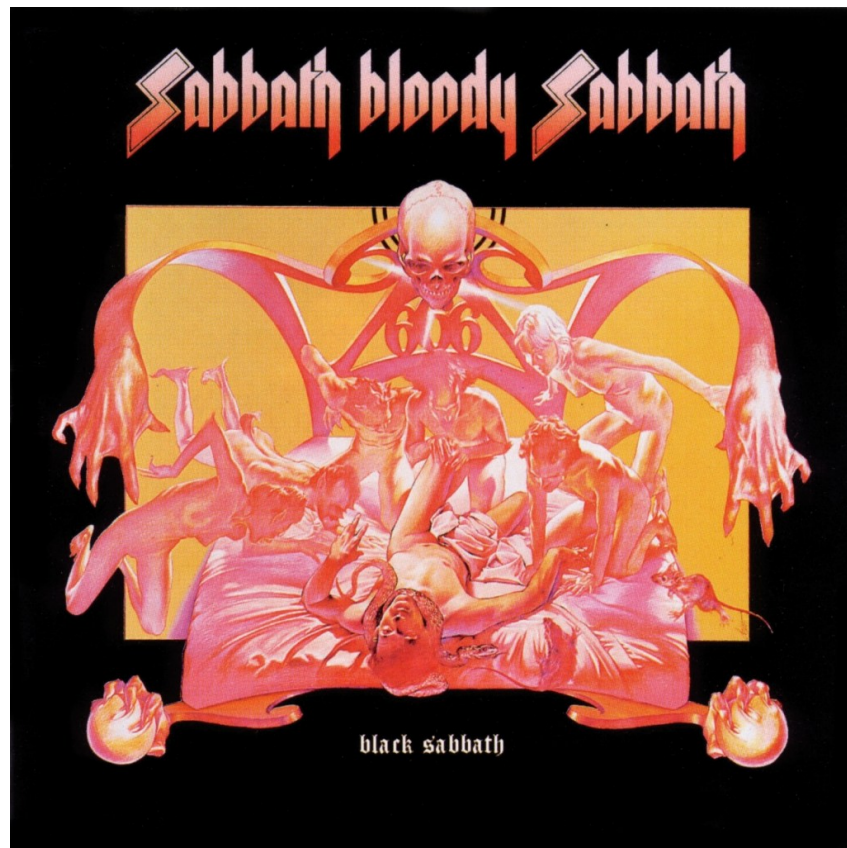
3.3 Miksi juuri blackletter-kirjasintyyppi?

Edellisessä luvussa käsitellyn perinteikkyyden lisäksi muita syitä blackletterin suosioon logoissa löytyy Vestergaardin mukaan historiasta, uskonnosta, geografiasta ja yksinkertaisesti kirjaintyyppin poikkeavuudesta ja vahvasta tyylistä (Vestergaard 2016, 113).

Metallimusiikki on koko olemassaolonsa ajan käsitellyt teemoissaan kristinuskoa ja kuolemaa. Usein kristinuskoa käsitellään kriittisesti ja uskonnonvastaisesta näkökulmasta, mutta ei suinkaan aina. Kristillisyyden linkki blackletteriin kulkee raamattuun ja muuhun uskonnolliseen kirjalliseen ulkoasuun, joissa käytettiin blackletter-kirjasintyyppisiä ainoastaan 1900-luvun alkupuolella saakka (Vestergaard 2016, 116).

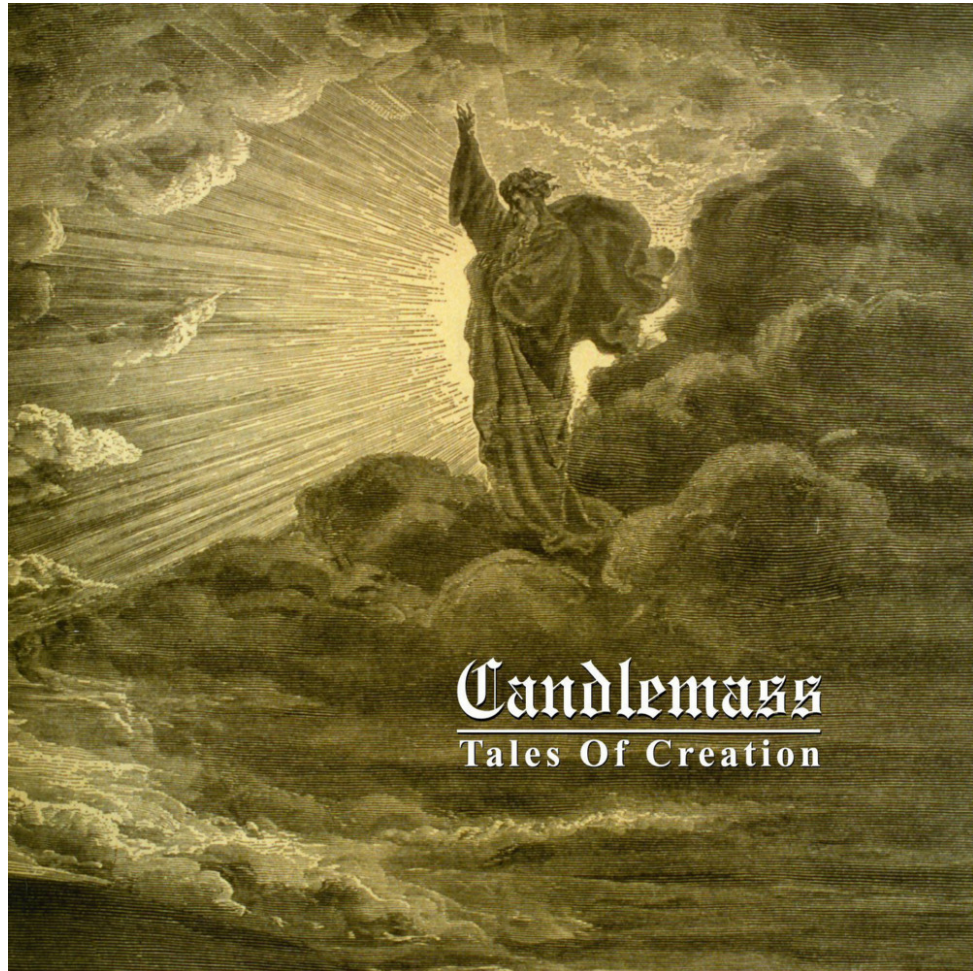
Black Sabbathin *Sabbath Bloody Sabbath* -levyn (1973) Drew Struzanin maalaamissa kansikuvissa näkyy kuolema ja tuonpuoleiseen siirtyminen käsiteltynä aiheena heavy metal -kansitaiteessa ensimmäisen kerran (kuva 18). Etukantta koristaa punasävyinen maalaus, jossa demoniset ihmishahmot piirittävät kuolevaa henkilöä. Taustalla on luku 666, joka suoraan viittaa paholaiseen. Takakannessa on puolestaan sinertävä, rauhaa tiheä maalaus, jossa henkilön kuolema on surua, mutta myös rauhaa tiheä hetki.

On selvää, että kristinuskoon perustuvat teemat ovat maalausten taustalla, jotka kuvaavat hyvän ja pahan miehen kuolemanhetkeä. Kuten aiemmin mainitsin, levyn etukansissa on käytetty yhtyeen nimessä blackletter-kirjasintyyppiä, mutta tämä ulottuu myös takakannen teksteihin, kuten kappalelistaukseen.

Kuva 18. Black Sabbathin Sabbath Bloody Sabbath -levykannet, yllä etu- ja alla takakansikuva (kuvitus Drew Struzan, levy-yhtiö WWA/Vertigo 1973).

Sabbath Bloody Sabbathin (1973) jälkeen kristilliset teemat ja erityisesti paholainen ovat olleet esillä huomattavan paljon kaikissa heavy metal -genreissä, niin kansitaiteessa kuin lyriikoissakin. Ruotsalainen doom metal -yhtye Candlemass käytti blackletteria logossaan ja *Tales of Creation* -levynsä (1989) kansissa Gustave Doren uskonnollista kuvitusta (kuva 19) sekä käsitteli uskonnollisia teemoja lyriikoissaan, mikä on varmasti osaltaan tuonut nimenomaan doom metaliin paljon uskonnollista tematiikkaa niin logojen kuin lyriikoiden osalta.

Kuva 19. Candlemass-yhtyeen *Tales of Creation* -levykansi (kuvitus Gustave Dore 1866, levy-yhtiö Music for Nations/Metal Blade 1989).

Blackletteriin sisältyy paljon historiaa. Vitus Vestergaard on tehnyt huomion, että vaikka blackletter yleensä mielletään hyvin keskiaikaiseksi, voi sen viesti olla erittäin abstraktilla tasolla: sillä esimerkiksi pyritään kertomaan, että jokin asia on "vanha" ja "autenttinen". Kirjaintyyppi toistuu vaikkapa hotellien ja kahviloiden kylteissä kuin alkoholi-juomien etiketeissä, eikä näissä pyritä viittaamaan keskiaikaan, vaan kertomaan, että tuote/yritys on autenttinen ja sillä on perinteikkäät juuret (Vestergaard 2016, 118).

Vestergaard myös toteaa, että metallibändien kohdalla voidaan puhua medievalismista, jossa yhtyeet ovat ottaneet vaikutteita keskiajasta inspiroituneesta fantasiakirjallisuudesta, erityisesti J.R.R. Tolkienin *Taru Sormusten Herrasta* -kirjoista, kuten yhtyeet Summoning, Blind Guardian, Battlelore ja Eldamar ovat tehneet. Erittäin moni yhtye on jopa suoraan ottanut nimensä kyseisestä tarustosta, kuten esimerkiksi Burzum, Gorgoroth, Isengard ja Amon Amarth (Vestergaard 2016, 118). Tulevaisuus ja tekniikkakin saattavat toimia vaikuttimina, esimerkiksi Fear Factoryn *Soul of A New Machine* (1993), Voivodin *Killing Technology* (1987) sekä Black Sabbathin *Technical Ecstasy* (1976) käsittelevät aihetta, mutta keskiaikaan löytyy metallimusiikissa selvästi enemmän viittauksia niin taiteen kuin kirjallisuudenkin osalta.

Huomionarvoista on se, että blackletter-kirjasintyypit ovat puhtaasti eurooppalaisia. Siinä missä keskiaikainen historiallisuus ja uskonto ovat kirjasintyypissä suhteessa toisiinsa, myös sijainti on suhteessa siihen, että blackletter-kirjasintyyppi on metallimusiikissa yleinen – metallimusiikin juuret nimittäin ovat vahvasti Pohjois-Euroopassa (vaikkei toki ainoastaan siellä). Kun pohditaan vaikkapa brittiläisten Black Sabbathin ja Judas Priestin logojen ja tekstityyppien varhaista vaikutusta myöhempiin, esimerkiksi ruotsalaisen Candlemassin ja lukuisten black metal -yhtyeiden logojen blackletter-kirjasintyyppeihin, voidaan nähdä, että vaikutteissa on sekä historian, uskonnon ja sijainnin kesken yhteys.

4 Äärimetallilogojen muotokielen ominaisuuksia

4.1 Yleistä äärimetallilogojen muodosta

Metallibändien logot ovat yleensä hyvin selkeästi tunnistettavissa nimenomaan metallibändien logoiksi. Vestergaardin mukaan piirteissä on havaittavissa kolme tyypillistä ominaisuutta: logo on mustavalkoinen, siinä on symmetriaa ja sen kirjaimissa on ornamentteja (Vestergaard 2016, 112). Usein logo sisältää nämä kaikki kolme ominaisuutta, mutta poikkeuksiakin toki on, jolloin logossa on vain yksi näistä piirteistä. Suosittua on käyttää valkoista logoa mustalla pohjalla, mutta myös vaalean pohjan kanssa mustaa logoa, tai joskus harvemmin punaista logoa molemmilla pohjilla. Punainen logo on yleisempi death metalin ja grind coren piirissä kuin esimerkiksi black metalin, koska verenpunainen luo omat mielikuvansa ja tätä myöten yhtäläisyytensä perinteisiin väkivaltaa ja kuolemaa käsitteleviin death metal -lyriikoihin ja kansitaiteeseen. Toki muitakin värejä käytetään, mutta nämä ovat yleisimpiä värivalintoja.

Logosuunnittelijoilla on luonnollisesti eriäviä mielipiteitä siitä, mikä tekee logosta hyvän. Luvussa 2.2.1 Mark Langevin toteaa, ettei logon tarvitse olla luettava, kunhan se kertoo jotain yhtyeen musiikillisesta tunnelmasta. Christophe Szpajdel puolestaan pitää logon luettavuutta kohtuullisen tärkeänä, ja siinä pitää olla visuaalista iskuja, mikä tekee siitä heti mieleenpainuvan. Tärkeintä hänen mielestään on kuitenkin harmonia, johon hän pyrkii aina suunnittelussaan. Samaa mieltä Langevinin kanssa hän on siitä, että logon tulisi kuvastaa yhtyeen musiikillista tyyliä. (Riddick 2015, 139). Chileläisen logosuunnittelijan Daniel Corcueran mielestä logo on yhtyeen kasvot ja erityisesti rock- ja metallimusiikissa erittäin tärkeässä asemassa (Riddick 2015, 224). Hänkin puhuu logon luettavuuden puolesta.

Myös tsekkiläinen fonttisuunnittelija (Storm Type Foundry) ja Master's Hammer -black metal -yhtyeen perustajajäsen František Štorm on sitä mieltä, että logon pitää kuvastaa musiikkia. Hänellä on kuitenkin edellä manituista näkökulmista poikkeava ajatus logon merkityksestä: Štormin mielestä logon pitäisi olla uniikki jokaisella levyllä, ellei musiikillinen tyyli pysy täysin samana. Hän kertoo, ettei pidä yhtyeen logoa samanlaisena tunnistettavana tuotemerkkinä kuin vaikkapa yritysten mainoksissa nähtävät logot, vaan yhtyettä seuraavat kyllä ostavat levyn kaikesta huolimatta, vaikka logo olisi joka levyllä erilainen (Riddick 2015, 52). Mielenpide ei yllätä, kun ottaa huomioon hänen taustansa fonttisuunnittelijana, jolloin lähtökohta logon typografiaa kohtaan on tyystin erilainen kuin Štormia enemmän kuvittamiseen erikoistuneella Riddickillä tai Szpajdelillä.

Olen eri mieltä Štormin kanssa logon vaihtamisesta ja vertailusta yrityslogoihin. Toki yritysmaailman tuote- ja tavaramerkit ja bändilogot ovat kaksi eri asiaa, eikä täten verrattavissa toisiinsa ulkoisilta ominaisuuksiltaan, mutta molemmat toimivat mielestäni kasvoina ja tunnistettavana merkkinä niin tuotemerkille kuin bändillekin, eli kummassakin voidaan puhua tuotemerkin tunnetuksi tekemisestä eli brändäyksestä. Logon jatkuva vaihtaminen saattaa vieraannuttaa kuuntelijan, eikä yhtyeen identiteetti kasva tarpeeksi vahvaksi. Metallimusiikissa ylipäättänsä kyse on aina ollut - ja tulee todennäköisesti olemaan - myös musiikin ulkopuolisista tekijöistä ja samalla brändäyksestä, vaikka sitten tarkoituksettomasti. Levyjen kansitaide ja logot ovat yleensä ne asiat, jotka kohdataan ensimmäisenä kuuntelijan tutustuessa ja etsiessä uusia musiikillisia tuttavuuksia. Levykansi auttaa kuuntelijaa ohjautumaan sen kuvaston myötä myös kohti musiikin oikeaa tulkintaa ja merkityksiä (Saloniemi 2013, 21).

Kun logo on tasapainoinen (ja mahdollisesti symmetriaa sisältävä) ja sillä on tunnistettava muotokieli, on se helpompi tunnistaa kauempaa katsottunakin. Luettavuus tulee

mielestäni vasta tämän jälkeen. Olen samaa mieltä siitä, että logon pitää kertoa jotain yhtyeestä ja sen musiikista, jolloin kuuntelijan on helpompi löytää ja erotella musiikillis- ta tyyliä jo pelkän visuaalisuuden perusteella.

Äärimetallibändien logoissa toistuu paljon samoja elementtejä ja muotoja. Szpajdel toteaa *Logos from Hell* -kirjassa ottavansa suuren määrän inspiiraatiota luonnosta, ark- kitehtuurista ja ornamenteista (Riddick 2015, 136). Logoilla saattaa myös olla selkeä suunta, joka riippuu logon sisäisestä liikkeestä ja elementeistä. Harvinaisempaa on, jos liike on sivusuuntainen (yleensä kursivoitu, italic). Niitä nähtiin enimmäkseen 1980- luvulla speed metal -yhtyeiden, kuten yhdysvaltalaisen Overkillin (kuva 20), logoissa.

Kuva 20. Yhdysvaltalaisen Overkill-yhtyeen logo (tekijä ei tiedossa).

Yleensä logon liike tapahtuu pystysuunnassa, kuten ylöspäin suuntautuva, kasvava puu. Joskus taas puun juuret osoittavat alaspäin tai logon liike voi olla alaspäin valuva, kuten death metal -logoissa tippuva veri.

4.2 Logon symmetriasta

Symmetria on hyvin yleinen, joskaan ei välttämätön tekijä metallibändien logoissa. Yleensä käytetään vertikaalista peili- eli bilateraalista symmetriaa, jossa logolla on symmetria-akseli. Horisontaalinen symmetria on huomattavasti harvinaisempi, minkä arvelen johtuvan yksinkertaisesti siitä, että tekstin kulkiessa vasemmalta oikealle ei vaakasuora muoto ja ylipäätään kirjainten muoto sovi yhtä hyvin horisontaalisen sym- metrian asetteluun. Näin ollen logon symmetria saattaa näyttää varsin epätasapainoi- selta. Ongelmaa on kierretty toisinaan käyttämällä myös vertikaalista symmetriaa sa- massa yhteydessä.

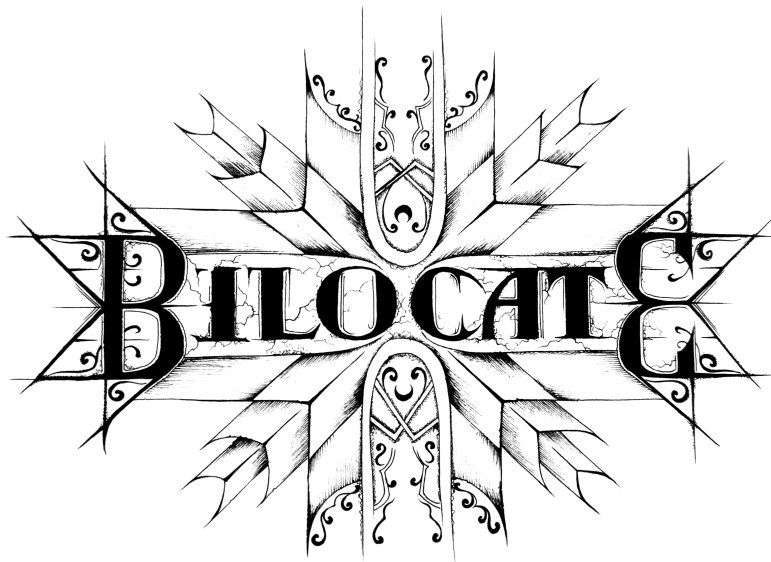
Symmetria on logoissa harvoin täysin identtinen molemmin puolin symmetria-akselia, mutta typografinen ulkomuoto pyritään saamaan niissä mahdollisimman toisiaan muis- tuttavaksi muokkaamalla tai kääntämällä kirjaimia. Erinomaisena esimerkkinä symmet-

risestä logosuunnittelusta on kuvassa 22 Christophe Szpajdelin suunnittelema, norjalaisen Borknagar-yhtyeen logo, jossa on haettu symmetriaa logon läpi kulkevilla koriste-elementeillä sekä muotoilemalla aloittava B-kirjain ja lopettava R-kirjain saman näköisiksi, samalla kääntäen R-kirjain vertikaalisesti.

Kuva 21. Norjalaisen Borknagar-yhtyeen logo (Christophe Szpajdel).

Bilocate-yhtyeen logossa (kuva 23) Szpajdel on hakenut harvinaisempaa, horisontaalista symmetriaa, mutta käyttää samaan aikaan vertikaalista symmetriaa tasapainottamaan logoa. Kirjaimissa symmetria ulottuu aloittavaan B- ja lopettavaan E-kirjaimiin, mutta muissa kirjaimissa ei symmetriaa ole.

Kuva 22. Bilocate-yhtyeen logo (Christophe Szpajdel).

Yksi tapa käyttää symmetriaa on löytää logolle kokonaisuusmuoto, joka muistuttaa jotakin. Tällainen on vaikkapa Raoul Mazzeron suunnittelema grincorea soittavan Slaves BC –yhtyeen logo, joka kauempaa katsottuna muistuttaa eläimen pääkalloa (kuva 23).

Kuva 23. Yhdysvaltalaisen Slaves BC –yhtyeen logo (Raoul Mazzero).

Symmetria ei ole välttämätön logossa, mutta suuri määrä logoja perustuu siihen sen logolle antaman harmonian ansiosta. Tätä Szpajdel itsekin korostaa logon yhtenä tärkeimmistä ominaisuuksista (Riddick 2015, 139).

4.3 Kova ja pehmeä muotokieli

Yleisesti metallibändien logot ovat hyvin voimakkaita ulkoasultaan, pohjautuen paksuun kirjasintyyppiin sekä risukkoiseen tai terävälinjaiseen koristeluun. Kaunokirjoitukseen pohjautuvia kirjasintyyppejä käytetään suhteellisen harvoin, minkä uskon johtuvan yksinkertaisesti siitä, että musiikin ollessa aggressiivista ja raskasta, ilmentää muotokieleltään voimakas ja terävä logo musiikkia paremmin. Kaunokirjoitus-fontteja ja tyylejä käyttävät lähes pelkästään melankoliasta ja surusta tematiikkansa ja tunnelmansa ammentavat yhtyeet.

Pehmeää muotoa suositaan death- ja black metalia enemmän doom metalissa, jolloin logo muistuttaa ilmassa soljuvaa savua tai logon muoto voi olla hyvin epäsymmetrinen.

Esimerkkinä vaikka yksi englantilaisen Electric Wizard -yhtyeen logosta, joka on yleisilmeeltään kuin kynttilästä nouseva aavemainen savu (kuva 24).

Kuva 24. Electric Wizard -yhtyeen logo (tekijä ei tiedossa).

Monet suunnittelijat käyttävät kovan ja pehmeän muodon yhdistelmää, jolloin käytetty kirjasintyyppi on voimakas ja rakenteeltaan jyrkäv, mutta logon koristeellisissa elementeissä käytetään pehmeää muotokieltä, jonka vaikutteina on esimerkiksi Art Nouveauun pohjautuvat, kaarevat linjat, kuten kuvan 25 Wolves in The Throne Room -yhtyeen logossa.

Kuva 25. Yhdysvaltalaisen Wolves in The Throne Room -yhtyeen logo (Christophe Szpajdel).

Kulmikas ja terävä muoto on varsin yleinen erityisesti 1980-luvulla perustettujen thrash metal -yhtyeiden logoissa. Kuvan 26 Nuclear Assault -yhtyeen logossa on hyvin tyypillinen muoto tuon aikakauden logoille: terävät kulmat, peilisymmetria sekä kulmikas kirjasintyyppi.

Kuva 26. Yhdysvaltalaisen Nuclear Assault-yhtyeen logo.

Myös aiemmin luvun 2.1.1 kuvassa 1 esitelty Anthraxin logo ilmentää hyvin tyypillistä 1980-luvun thrash metalin logosuunnittelua. Perintö logotyylissä elää edelleen vahvana, mutta yhä nykyäänkin logotyyli on suosittu kyseisessä genressä, ja monet 2010-luvulla perustetut thrash metal -yhtyeet haluavat logonsa pohjautuvat samaan muotokieleeseen kuin esikuvillansa.

4.4 Logojen huono luettavuus

Äärimetallibändien logojen luettavuus on toisinaan huumorin aihe myös metallimusiikin kuuntelijoiden keskuudessa: oksaisista ja epäselvistä logoista joutuu joskus tosissaan etsimään yhtyeen nimeä. Mikäli logon luettavuus on huono, pyrkii se mielestäni enemmänkin ilmaisemaan yhtyeen musiikillista tyyliä sekä ajatusmaailmaa, toisinaan myös musiikin tunnelmaa. Tällöin luettavuuden tilalla on muoto, joka määrittää tunnistettavuuden. Koen ongelmalliseksi sen, jos logossa ei ole persoonallisuutta, eikä se tällöin erotu tuhansien muiden epäselvien logojen joukosta.

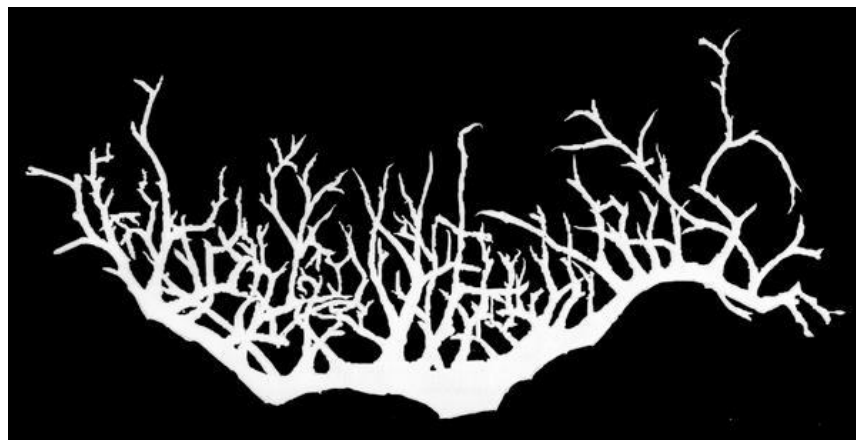
Nimihirviö Eximperituserqethhzebibšiptugakkathšulweliarzakulum-yhtyeen logo (kuva 27) on esimerkiksi lähestulkoon lukukelvoton, sekavanoloinen ja täyteen ahdettu, mutta

samalla symmetrinen ja erittäin ilmaiseva. Logolla on myös selkeä muoto, joka tekee siitä erittäin tunnistettavan jo kauempaa. Ja toisaalta yhtyeen nimikin on sen verran vaikea muistaa, ettei logon huonolla luettavuudella ole tässä tilanteessa hirveästi väliä.

Kuva 27. Valkovenäläisen Eximperituserqethhzebibšiptugakkathšulweliarxaxulum-yhtyeen logo (tekijä Chris Crow).

Suomalaisen Korgonthurus-yhtyeen logo on mielestäni genressään äärimmäisen onnistunut muotonsa erottuvuuden vuoksi: käytännössä logossa on metsää tai pensaikkoa, joka kasvaa epätasaisessa maastossa (kuva 28). Sen totaalinen epäsymmetrisyys ja kiemurainen muoto on virkistävä poikkeus muuten kovin samaa muotoa noudattavien oksamaisten logojen joukossa ja tekee siitä juuri sen takia erittäin tunnistettavan. Yhtyeen nimen löytää tekstistä niin halutessaan, mutta tulkinta ilman etukäteistietoa nimestä on hankalaa jopa vaikeasti luettaviin logoihin enemmän perehtyneelle. Mielenkiintoista on se, että logon suunnitellut Daniel Corcuera kertoo pitävänsä fonttipohjaisia logoja parempina logoina kuin yksityiskohtaisia ja vaikeasti luettavia, vaikkakin häneltä paljon jälkimmäisen tyyliä tilataankin (Riddick 2015, 227).

Kuva 28. Suomalaisen Korgonthurus-yhtyeen logo (Daniel Corcuera).

Huonoa luettavuutta saatetaan tosin käyttää tyylikeinonakin, jolla voidaan kertoa yhtyeen olevansa omassa genressäänkin varsin äärimmäinen, toisaalta se voi kertoa myös siitä, ettei yhtye ota itseään liian vakavasti. Lopullisen linjanvedon näiden välille tekee muut seikat, kuten kansitaide tai lyriikat, ja tietenkin yhtye itse omalla käytöksellään esimerkiksi esiintyessään konsertissa.

4.5 Ornamentit ja yleinen koristeellisuus

Yleisellä koristeellisuudella tarkoitan elementtejä, jotka eivät suoraan ole havainnollistavia, esimerkiksi eläimiä tai muulla tavalla selkeitä. Yleensä koristeelliset elementit ovat erilaisia ornamentteja, kiemuraisia kuvioita sekä muulla tapaa pehmeitä ja symmetrisiä. Vaikutteet tulevat koristeellisessa tyyliässä hyvin pitkälle Art Nouveaun muotokielestä, pitkistä ja toisinaan symmetrisistä linjoista.

Tästä hyvänä esimerkkinä on aiemmin luvun 4.3 kuvassa 25 esitelty Wolves in The Throne Room -yhtyeen logo, joka on yhdistelmä teräväkulmaista kirjainsuunnittelua ja pehmeää muotokieltä koristelussa. Logossa on vahva vertikaalinen symmetria ja huomattavat Art Nouveau -vaikutteet. Koristeellisuus korostuu hienovaraisella kirjainten muodon rikkomisella, jossa niiden päätteet hajoavat useiksi ohuiksi linjoiksi. Koristeelliset logot voivat olla eri tyyliä edustavien yhtyeiden logoja, sillä tyylin estetiikka sopii niin melankoliseen ja tunnelmalliseen black metaliin, melodiseen death metaliin kuin myös doom metaliin.

5 Äärimetallilogojen ulkoasun elementit ja osat

5.1 Luonnon elementit

Varsinkin black metal -logoissa käytetään paljon luonnon elementtejä, kuten genren kansitaiteessakin. Arvelen tämän johtuvan 1990-luvun alun norjalaisten black metal -yhtyeiden vahvasta kiinnostuksesta kansallisromantiikkaan, jossa ihannoitiin luonnon kauneutta. Black metalin kohdalla ihannoitiin ei loppu luonnon kauneuteen, vaan myös sen arvaamattomuuteen, synkkyyteen ja voimakkuuteen. Myrskyt, öiset metsät ja niiden pimeys, kelo puut, petoeläimet, talven kylmyys ja lumiset vuoret sekä yleinen luonnon jylhyys ovat alusta asti olleet osa genren estetiikkaa, mitä korostettiin ottamalla bändikuvatkin öisissä, talvisissa metsissä.

Kansallinen näkökulma ja siihen liittyvät historialliset sisällöt ja mytologiat ovat aina kuuluneet olennaisesti norjalaiseen black metalliin, ja yhtyeiden kuvauttaessa itsensä luonnossa linkittyä sekin kansallisromantiikkaan siinäkin mielessä, että kansallisromanttisessa taiteessa henkilöt kuvattiin usein luonnonmaisemissa (Saloniemi 2013, 47).

5.1.1 Eläimet ja hyönteiset

Logoissa käytetyistä eläimistä suosituimpia ovat sudet, vuohet ja käärmeet, joskin eläinten osia kuten sarvia, lepakonsiipiä, kynsiä tai hampaita voidaan käyttää kirjainten osina. Hyönteisiin liittyviä elementtejä ovat esimerkiksi hämähäkit ja niiden seitit sekä yöperhoset.

Käärme on perinteisesti ollut sekä hyvän että pahan symboli ja symbolisia merkityksiä sille on ollut historiassa lukuisia. Käärmeelle on sekä raamatussa että vanhemmassa babylonialaisessa Gilgamesh-myytissä annettu rooli ihmisen elämän riistäjänä ja pahan eläimenä (Tresidder 2004, 35). Tämä on yksi syy käärmeen suosioon varsinkin pimeyttä ja antikristillisyyttään korostavien yhtyeiden logoissa, sillä käärme nähdään tällöin Jumalan käskyä uhmaavana ja katalana juonittelijana, jolla on oma tahtonsa. Kuvassa 29 nähdään Impenetrable Darkness -yhtyeen logosta kaksi versiota, joissa molemmissa on käärmeet. Yhtyeen nimi ja käärmeiden aggressiivinen olemus logoissa viittavat siihen, että kyse on tuskin käärmeestä symboliikan positiivisessa merkityksessä.

Kuva 29. Kreikkalaisen Impenetrable Darkness -yhtyeen logoja (tekijä Mark Riddick).

Käärmeen positiivisessa symbolismissa se linkittyy joissakin myyteissä nahanluomisen symboliikassa myös uudelleensyntymään ja parannukseen. Kreikassa tarustoissa viisauden jumalattaren Athenen tunnusmerkki oli käärme ja hindulaisuudessa käärme on puolestaan suojelija (Tresidder 2004, 206, 30). Yhteyden muinaisessa ja jumalallisessa viisaudessa voi toki myös löytää black metal -filosofian kanssa, lähinnä itseyttä korostavan satanismin yhteydessä, mutta todennäköisesti käärmeen paha symbolismi on kuitenkin se määrittävämpi tekijä logosuunnittelussa.

Täysikuuta ulvova susi on kuvituksena erittäin tuttu, vaikka sudet eivät ulvo täysikuulla sen enempää kuin muutenkaan. Sudet kuitenkin metsästävät ja liikkuvat erityisesti iltaisina, mikä on luonut niille mystisen, yöeläimen auran. Esimerkiksi black metal -yhtye Belegurthin logossa (kuva 30) on nähtävissä täysikuuta vasten ulvova susi vuoristo- maisemaa vasten. Black metal -yhtyeillä on varsin monesti susiin liittyvää tematiikkaa niin logoissaan kuin levykansissaan, joihin ihmissusimytti on antanut oman symboliikkansa. Myytissä ihminen muuttuu sudeksi täysikuulla tai joskus pelkkä auringonlaskuakin riittää (Genzmer ja Hellenbrand 2007, 177). Ajatus täysikuun aikaan verenhi- moiseksi sudeksi muuttuvasta ihmisestä on black metal -yhtyeelle omiaan symboloi- maan ihmisluonnon petomaisuutta ja julmuutta.

Kuva 30. Belegurth-yhtyeen logo (Christophe Szpajdel).

Linnuista logoissa käytetään eniten variksia tai harakkaa, joskus myös kotkaa tai haukkaa. Varista on Euroopassa pidetty aikanaan epäonnen lintuna, joka tiesi sotaa, kuolemaa ja pahuutta (Tresidder 2004, 78). Tämä johtunee sen mustasta väristä ja raato-

jen syömisestä. Myös harakka on ollut Euroopassa negatiivinen symboli (Tresidder 2004, 74). Kun ottaa huomioon näiden lintujen negatiivisen konnotaation, ei niiden suosio death- ja black metal -logojen kuvituselementteinä ole yllättävää. Serbialaisen Krvnici black metal -yhtyeen logossa on jälleen tutut suden ja täysikuun elementit, oksia sekä niille laskeutuvat varikset (kuva 31).

Kuva 31. Krvnici-yhtyeen logo (tekijä Christophe Szpajdel).

Kotka ja haukka ovat roomalaisessa ja egyptiläisessä tarustossa olleet puolestaan symbolisia ilman valtiaita ja kuninkaan tai keisarin sieluista huolehtivia (Tresidder 2004, 107). Ne voidaan myös nähdä sotilaallisen ylivoiman symbolina ja tästä syystä ovatkin olleet vaakunoissa esillä läpi historian (Tresidder 2004, 275). Vaakunamaisia, heraldisia logoja käsittelemme luvussa 5.6.

Vuohen käyttö logossa on suora viittaus paholaiseen. Käsittelemme paholaistematiikkaa tarkemmin luvussa 5.4.2, jossa esimerkki vuohenpään käytöstä.

5.1.2 Maisemat, puut ja kasvit

Kasvit ja erityisesti puut ovat logoissa äärimmäisen suosittuja aiheita. Norjalainen Darkthrone oli yksi ensimmäisistä black metal -yhtyeistä, joka käytti logossaan risuisia oksia, jotka roikkuvat lohdukkomasti alaspäin. Logosta saa mielikuvan rämeiköistä, jonne auringon valo ei yllä. Taustalla käytetty pentagrammi muistuttaa asettelun puolesta metsän takaa pilkistävää täysikuuta (kuva 32).

Kuva 32. Norjalaisen Darkthrone-yhtyeen logo (tekijä ei tiedossa).

Erityisesti black metal -logoissa toistuvat risuiset, lehdettömät oksat ja muut karut, mahdollisesti piikikkäät köynnökset. Nämä ja logon takana etäällä näkyvät kuusimetsät ovat jälleen viite kansallisromantiikan tulkintaan, jossa luonnon kauneus ja voima löytyy myös sen karuudesta ja synkkyydestä sekä talven tullessa lehtensä pudottaneista puista. Black metal ei toki ole ainoa tyylisuunta, jossa ”oksalogot” ovat suosiossa, sillä näitä käytetään myös death metalin ja grindcoren puolella jonkun verran. Oksalogot ovat ajan saatossa muuttuneet symmetrisemmiksi ja selkeämmiksi, mistä esimerkkinä ranskalaisen grindcore-yhtye Pyrecultin logo (kuva 33), joka on jalostuneempi versio Darkthronen logon tyylistä.

Kuva 33. Pyrecult-yhtyeen logo (tekijä Raoul Mazzero).

Joskus logoissa käytetty orjantappurainen köynnös on tulkittavissa Jeesuksen orjantappurakruunuun, mutta harvoin kristillisessä merkityksessä. Kyse on enemmänkin itsensä asettamisesta messiaaniseen asemaan, tai pyrkimys kertoa Jeesuksen olleen tavallinen kuolevainen, kuten kaikki muutkin.

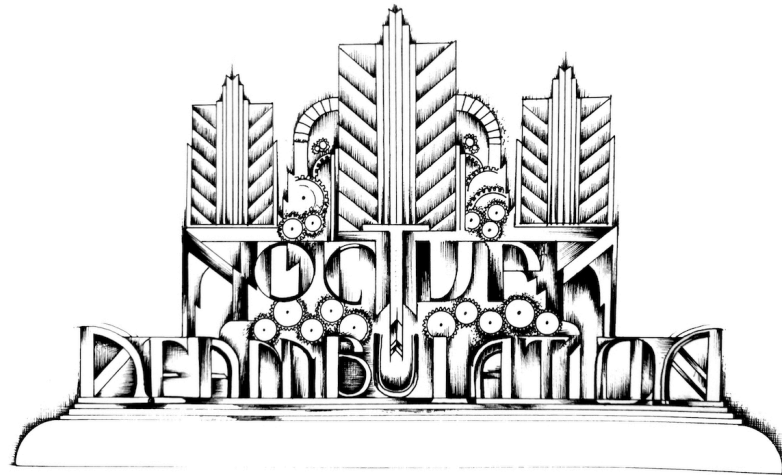
5.2 Arkkitehtuuri logoissa

Logoissa käytetty arkkitehtuuri on yllättävän monimuotoista. Niissä on löydettävissä torneja, linnoja, rakennuksia, temppeleitä ja jopa kaupunkeja. Myös arkkitehtuurin osia, kuten holvikaaria, ovia ja seinäkoristeita kuten gargoyleja on käytetty logojen koristeenä. Yleisin tapa lisätä rakennus logoon on esimerkiksi Transylvanian Funeral -yhtyeen logo (kuva 34), jossa on käytetty linnaa taustalla, mikä puolestaan istuu yhtyeen nimeen ja ajatukseen Draculan linnasta Transilvanian vuoristossa.

Kuva 34. Transylvanian Funeral -yhtyeen logo (tekijä Christophe Szpajdel).

Ranskalaisen death metalia soittavan Nocturn Deambulation -yhtyeen logossa rakennukset muodostavat tekstin kanssa kaupunkimaisen maiseman, jossa on Art Decoon pohjautuvia vaikutteita niin fontin kuin kuvituksen osalta (kuva 35).

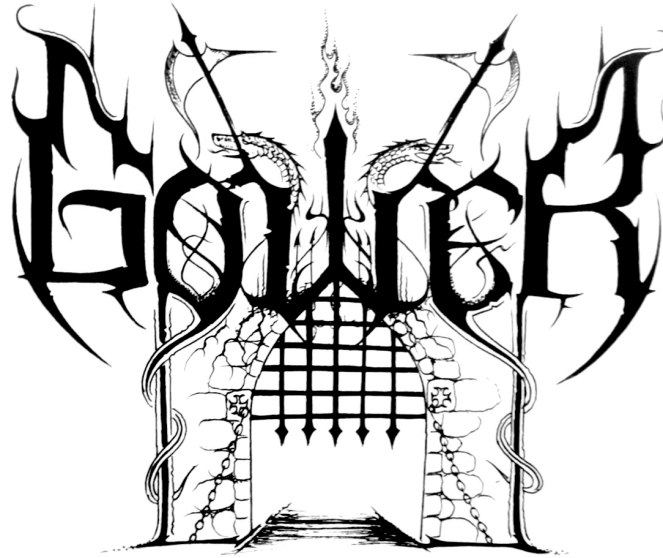
Kuva 35. Nocturnal Deambulation -yhtyeen logo (tekijä Christophe Szpajdel)

Nocturnal Deambulation -logon suunnittelija Christophe Szpajdel on tehnyt myös liudan muita logoja Art Deco -elementeillä. Hän kertoo Flickr-nettisivullaan tutkineensa Epitaph of The Immortal -yhtyeen logoa tehdessään arkkitehti Bruce Goffin töitä (Szpajdel 2008, Flickr). Vaikutteet näkyvät logon orgaanisessa muotokielessä (kuva 36).

Kuva 36. Epitaph of The Immortal -logo (tekijä Christophe Szpajdel).

Gower-yhtyeen logossa (kuva 37) Szpajdel on käyttänyt elementtinä linnan porttia, sekä heraldisia vaikutteita taustan käärmeissä ja aseissa. Päähuomio on silti vahvasti muokatulla blackletter-kirjasintyyllillä toteutetulla yhtyeen nimellä.

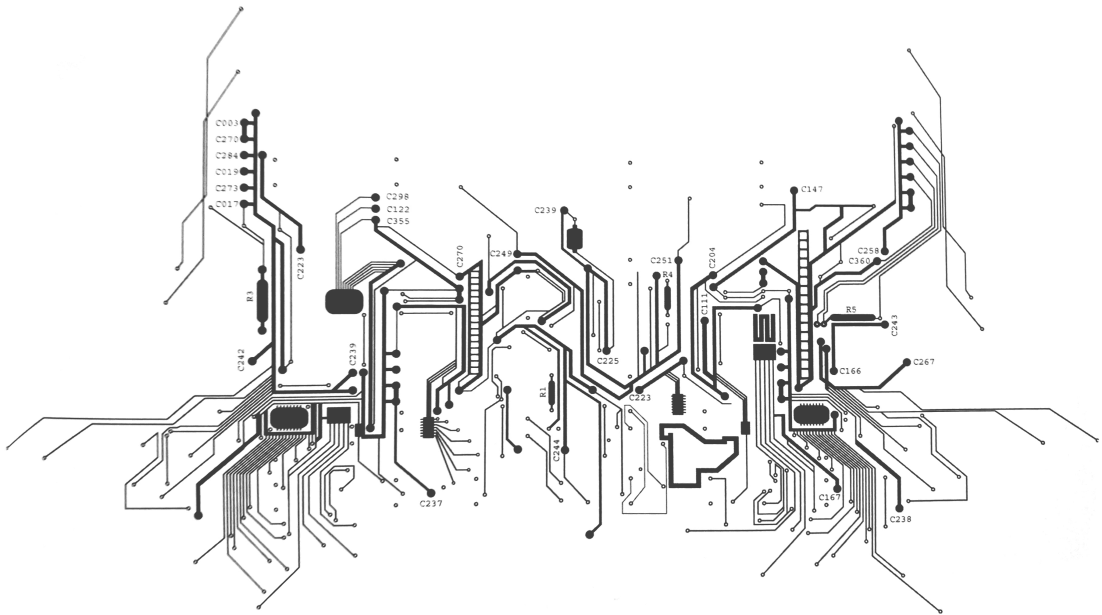

Kuva 37. Gower-yhtyeen logo (Christophe Szpajdel).

Arkkitehtuuri voi myös olla vain viivoja ja varjostuksia logon kirjainten takana tai niiden yhteydessä, antaen näin katsojalle mielikuvan rakennuksesta, vaikkei se sellaista suoraan esittäisikään. Joissain logoissa voi myös olla käytetty osia esimerkiksi Jugend- tai Art Deco -talojen seinäkoristeiden mukaisista elementeistä.

5.3 Elektroniikka ja futurismi

Futurismi ja elektroniset elementit eivät ole äärimetallilogoissa niin yleisiä kuin luonnon tai medievalismin teemat, mutta niitä esiintyy erityisesti hyvin teknistä ja tuotettua musiikkia soittavien yhtyeiden logoissa ja kansissa. Tämä harvoin näkyy logoissa asti muuten kuin tyylitellyn ohuessa groteski-fontissa, mutta poikkeuksia löytyy, kuten Christopher Horstin suunnittelemassa logossa (kuva 38).

Kuva 38. Larvae-yhtyeen logo (Christopher Horst)

Death-, black- ja doom metal -yhtyeet harvoin käsittelevät futuristisia teemoja yksittäisiä kappaleita enempää ja varsinkaan yhtyeen koko imago harvoin perustuu futurismille. Tällaiset yhtyeet yleensä edustavat teknisempää ja proge-vaikutteista metallimusiikkia, mutta en käsittele näitä tarkemmin aiheeni rajauksen vuoksi.

5.4 Okkulttinen ja uskonnollinen symboliikka

5.4.1 Ristit, pentagrammit sekä muut okkulttiset symbolit

Varsinkin black metal -logotyypit sisältävät usein okkulttisia, pakanallisia ja saatanallisia symboleita (Riddick 2015, 32). Tyyllilajin yhtyeet käyttävät symboleita korostamaan järjestäytyneiden uskontojen ja varsinkin kristinuskon vastaisuutta. Joillekin kyse on lähinnä imagosta, mutta joukossa on myös aitoja satanisteja ja saatananpalvojia, joille merkitys on syvempi. Vuonna 1994 valmistuneessa norjalaisessa black metal -ilmiötä käsitelleessä dokumentissa *Pimeyttä, pahuutta, kylmyyttä* (*Det svarte alvor*, Norja 1994) kertoi norjalaisen Ulver-yhtyeen Kristoffer Rygg kannattavansa pakanallisuutta ja muinaisia pohjoisen jumalia sekä vastustavansa kristinuskkoa, koska se on tuotu Pohjo- laan pakolla.

Yleisimpiä käytettyjä symboleita ovat ylösalaisin käännetyt ristit ja viisisakaraiset tähdet, eli pentagrammit. Pentagrammista nähdään toisinaan yhdessä vuohenpään kanssa käytetty versio, jolloin pentagrammin noituuteen tai pakanallisuuteen yleensä yhdistetty merkitys muuttuu saatanaan viittaavaksi. Yksi ensimmäisistä, selvästi antikristillisyttä imagossaan korostavista black metal -yhtyeistä oli vuonna 1983 perustettu norjalainen Mayhem, joka käytti logossaan kahta isoa ylösalaisin käännettä ristiä (kuva 39). Vaikka symbolia on toki käytetty aiemminkin metallimusiikissa, kuten esimerkiksi Black Sabbath teki debyyttilevynsä sisäkannen kuvituksessa, tuskin kukaan oli tuonut sitä logossaan yhtä selvästi esille ennen Mayhemia. Siksi yhtyettä voidaan pitää musiikillisen tyyliuunnan lisäksi edelläkävijänä myös black metal -yhtyeiden logosuunnittelussa.

Kuva 39. Norjalaisen Mayhem-yhtyeen logo (Tekijä ei tiedossa).

Suomalaisista yhtyeistä eräs ensimmäisenä logossaan okkulttisia symboleita käyttänyt oli Beherit. Kuvassa 40 on esitelty ranskalaisen Chris Moyerin suunnittelema vanhempi Beherit-logo, joka sisältää ylösalaisin käännetyn krusifiksin ja pentagrammin lisäksi suoria viittauksia paholaiseen B- ja T-kirjainten koristesarvien muodossa. H-kirjaimessa oleva kynttilä vihjaa hämäryyteen ja pimeyteen, joka luo mielikuvia salatieteistä.

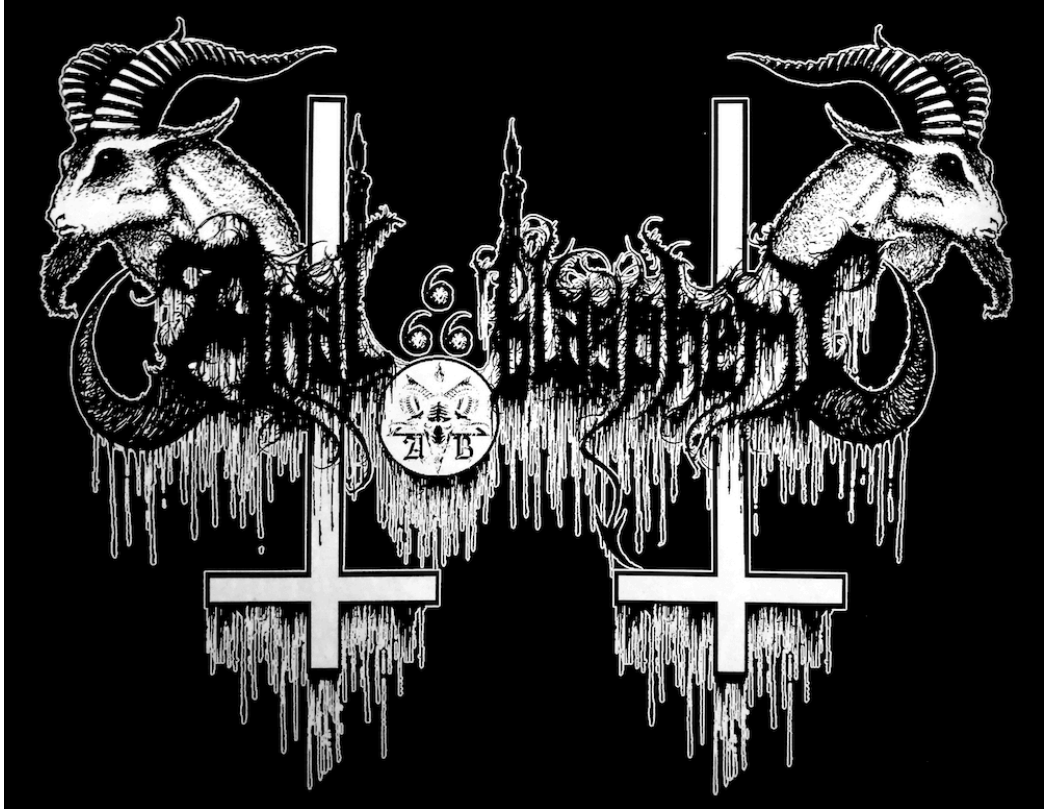
Kuva 42. Yhdysvaltalaisen A Hill to Die Upon -yhtyeen logo (Christophe Szpajdel)

Muista black metal -logoissa käytettävistä symboleista yksi mainittavan arvoinen on rikin alkemistinen merkki, jota käytetään kuvaamaan tulta ja tulikiveä, mikä on viittaus helvettiin.

5.4.2 Paholainen

Luvussa 5.1.1 mainittu vuohi on sarvipäisen pukin ja samalla paholaisen symboli. Sekä kristillisessä että heprealaisessa perinteessä vuohipukki on merkinnyt epäpuhtautta tai sopimatonta seksuaalista käyttäytymistä (Tresidder 2004, 121). Vuohen eri ilmentymien käyttöön levykansissa ja logoissa on todennäköisesti huomattavasti vaikuttaneet luvussa 2.1.3 mainitut yhtyeet Venom ja Bathory, jotka käyttivät vuohenpäää levykansissaan jo 1980-luvulla julkaistuilla levyillään.

Vuohenpää esiintyy myös esimerkiksi suomalaisen Anal Blasphemy -yhtyeen logossa hyvin selvästi muiden symbolien ohessa, joita on luku 666, käännetty pentagrammi ja ylösalaisin käännetyt ristit. Samalla logo on hyvä esimerkki äärimilleen kuvitetusta logosta, jossa viittaukset ja symbolit ovat vain osa kokonaisuutta, jossa on lisäksi muitakin elementtejä ja kuvituksia, kuten kynttilöitä, koristeellisia kirjaimia ja valumia niistä (kuva 43).

Kuva 43. Suomalaisen Anal Blasphemy -yhtyeen logo (tekijä Alemsahim)

Paholaista ilmennetään logoissa kaksi kärkeä ylöspäin osoittavan pentagrammin ja vuohenpään lisäksi esimerkiksi hiilihankojen ja pirun kolmikärkisen hännän muodossa. Tässä muodossa se esiintyy esimerkiksi Morbid Angel -yhtyeen (kuva 44) ja Possessed-yhtyeen (luvussa 3.2. kuva 17) logoissa, jotka ovat olleet myös edelläkävijöinä ja täten vaikuttajina logojen symboliikan käytössä.

Kuva 44. Yhdysvaltalaisen Morbid Angel -yhtyeen logo (tekijä ei tiedossa).

Sarvet, vuohenpäät, hiilihanko ja luku 666 ovat siis yleisimmät viittaukset helvettiin ja paholaiseen ja niitä voidaan käyttää pienin vihjauksin tai selkeinä kuvituselementteinä. Mielestäni näiden ero ylösalaisin oleviin risteihin on se, että risteillä voidaan viitata pelkkään kristinuskon- tai muuhun järjestäytyneen uskonnon vastaisuuteen, eikä suoraan paholaiseen saatananpalvonnallisessa mielessä. Ja aina on syytä muistaa, että joskus kyse on shokeeraavan imagon hakemisesta eikä todellisesta aatteesta.

5.5 Viittaukset kauhuun ja kuolemaan logoissa

5.5.1 Hautakivet, pääkallot ja elävät kuolleet

Kalmistoon liittyvät teemat ovat varsinkin death metal -logoissa äärimmäisen suosittuja. Yhtenä logojen pääkallokuvitusten alullepanijana voidaan pitää yhdysvaltalaista punk-yhtye Misfitsiä, jonka ikoninen pääkallo-maskotti on saattanut innoittaa käyttämään aihetta (kuva 45).

Kuva 45. Yhdysvaltalaisen Misfits-yhtyeen logo on otettu alun perin *The Crimson Ghost* – elokuvan julisteesta, jonka suunnittelivat Russell Kimball / Fred Ritter.

Toinen iso vaikuttaja on ollut yhdysvaltalainen Cannibal Corpse, jonka luvussa 2.1.2 esiteltä verta valuva logo (kuva 3) sekä eläviä kuolleita esittelevät, piirretyt ja maalatut levykannet ovat luoneet perustan goren kanssa mässäilevälle death metal -tyylille. Ää-

rimetallimusiikissa kuolema- ja hautausmaa-estetiikka tulee kuitenkin erityisesti kauhusarjakuvien puolelta. Kuvassa 46 on Mark Riddickin näkemys hautausmaa-tematiikalla leikkivästä logosta, jossa luuranko on hauta-arkussaän ylösalaisin, muodostaen käännetyn ristin.

Kuva 46. Coffinborn-yhtyeen logo (Mark Riddick).

Logoissa hautausmaa-elementtejä käytetään muun muassa koristelemassa kirjaimia, logon taustalla tai suoraan kirjaimien tilalla. Näitä elementtejä voivat olla esimerkiksi tyhjä hauta, hautausmaan portti, hautakivet tai kryptan ovet. Myös luurangot, niiden kädet ja pääkallot ovat suosittuja elementtejä varsinkin death metal -logoissa.

Joskus enemmän kuvitusta sisältävissä logoissa on elementteinä eläviä kuolleita, jotka tunnetaan myös nimellä *zombie*. Nimi tulee sanasta *zumbi*, joka tarkoittaa afrikkalaista vainajahenkeä. Pohjoismaisissa viikinkitarustoissa epäkuolleita kutsutaan nimellä *draugr* (Gentzmer & Hellenbrand, 2007). Esimerkkinä näiden aiheiden käytössä on Unconsecrated-yhtyeen logo, jossa esiintyy niin hautausmaa kuin elävät kuolleetkin (kuva 47).

Kuva 47. Espanjalaisen Unconsecrated-yhtyeen logo (tekijä Rob Smits)

Zombiet kuvataan yleensä ihmislihan himoisina ja pelottavina olentoina, mikä heijastuu erityisesti death metal -estetiikkaan ja lyriikoihin. Tästä syystä kuolemaan viittaavat elementit logoissa ovat enemmän sidoksissa death metaliin tai goregrindiin kuin muihin äärimetallimusiikin genrejen logotyyppeihin. Joskus myös black metalin, tai tarkennettuna sen alagenren viikinkimetallin puolella viitataan lyriikoissa ja levykansissa eläviin kuolleisiin, mutta tällöin kyseessä on *zombien* sijaan nimenomaan *draugr*, joka oli viikinkien nimitys epäkuolleille. Yleisesti black- tai viking metal -yhtyeet eivät kuitenkaan käytä elävien kuolleiden tai pääkallojen kuvia logoissaan, vaan kyseessä on death metal -logojen ominaispiirre.

5.5.2 Viikatemies

Viikatemies hahmona viittaa kuolemaan, joka on death metalissa lyriikoiden ja kansitaitteen keskeisenä teemana. 1980-luvulla perustettu yhdysvaltalainen Death-yhtye käytti uransa alussa logossaan selviä viikatemiehen piirteitä, kuten logon läpi kulkevaa verta tihkuvaa viikatetta sekä viikatemiehen huppupäistä hahmoa H-kirjaimen yllä (kuva 48). Kokonaisuus muodostaa mielikuvan, jossa viikatemies seisoo viikate kädessä. Logossa on myös muuhun kalmisto-estetiikkaan viittaavia elementtejä, kuten hämähäkki roikkumassa D-kirjaimesta, jonka sisällä on hämähäkin seitti.

Kuva 48. Yhdysvaltalaisen Death-yhtyeen logot (tekijä Kam Lee)

Myöhemmin yhtye luopui logossaan viikatemiehestä, valuvista veripisaroista sekä hämähäkki-elementeistä, jolloin logosta tuli luettavampi ja tyylitellympi, mutta mielestäni se myös menetti hieman alkuperäistä voimaansa. Viikatemies jäi kuitenkin elämään äärimetallilogoissa.

5.5.3 Rapistuvat, mätänevät ja valuvat logot

Ränsistyneet, mätänevät, ruumiinosia sisältävät ja verta tai muita nesteitä valuvat logot ovat suosittuja erityisesti death metalissa ja gore grindissa. Tämä johtuu siitä, että genrejen lyriikatkin keskittyvät usein kuolemaan, väkivaltaan, kauhuun ja seksuaaliseen turmeltuneisuuteen (Riddick 2015, 30). Hyviä esimerkkejä ovat luvussa 2.1.2 esitelty Cannibal Corpse -yhtyeen (kuva 2) ja luvussa 2.1.4 esitellyn Gutalaxin logot (kuva 5), mutta myös brasilialaisen Offal-yhtyeen logo ja kansikuva on täydellinen esimerkki death metal -logosta, jossa veri tirskuu ja suolet pursuavat ulos (kuva 49).

Kuva 49. Brasilialaisen Offal-yhtyeen kansikuva (kuvitus ja logo Putrid)

Erästä tyyliä orgaanista rujoutta sisältävissä death metal -logoissa edustaa suomalaisen death metal -yhtye Tukkanuotan logo (kuva 45), joka on täynnä pientä kuvitusta: limaa valuva kasvusto peittää puunnäköisiä kirjaimia, mutta tarkempi tulkinta on haastavaa. Logo tekee selväksi kuitenkin musiikin brutaaliuden ja näin ollen täyttää tehtävänsä.

Kuva 50. Tukkanuotta-yhtyeen logo (Irwan Azman Awang)

Kauhua käsittelevän aihepiirin ja gore-estetiikan ohessa logoissa saatetaan käyttää muista tyyleistä tuttuja elementtejä, kuten ylösalaisin käännettyjä ristejä, pääkalloja ja viittauksia kalmistoon. Vaikkei kyseessä ole death metal -genreä määrittelevä tekijä, ei silti ole tavatonta, että kuolemaa brutaalilla tavalla levykansissaan ja lyriikoissa käsittelevät yhtyeet ovat myös erittäin uskonnonvastaisia.

5.6 Heraldikka

Heraldiset logot ovat eräs tapa toteuttaa bändilogoja ja usein kyse on yhtyeen päälogosta erillisestä symbolista tai tiivistyksestä. Vaakunassa on yleensä keskiössä kilpi, joka toisaalta myös riittää vaakunaksi ja toimii ytimenä, jonka ulkopuolelle jäävät koristeet ovat merkityksettömämpiä (Suomen Heraldinen Seura 1997, 8). Perinteisestä vaakunasuunnittelusta bändivaakunan suunnittelu eroaa siten, että usein bändivaakunassa yhtyeen nimi jäävätkin keskeisen kilven ulkopuolelle, kuten myös yhtyeen edustaman aatteen symboliikka.

Yksi ensimmäisistä heraldista logoa käyttävistä yhtyeistä oli tsekkiläinen black metal -yhtye Master's Hammer. Logon on suunnitellut František Štorm. Logossa yhtyeen nimi jää vaakunan ulkopuolelle, samoin symbolit, jotka kertovat yhtyeen filosofisesta suuntauksesta. Oikeastaan keskiössä oleva kilpi ei kerro kirveen kuvallaan juuri mitään ja lieneekin lähinnä koriste (kuva 51). Štorm ei itse pidä suunnittelemastaan logosta juuri-kaan, vaan käyttää sitä tänä päivänä vain historiallisista syistä (Riddick 2015, 48).

Kuva 51. Tsekkiläisen Master's Hammer -yhtyeen vaakunamainen logo (tekijä František Štorm)

Jotkut yhtyeet ottavat vaakunamaisen logon käyttöönsä päälogonsa rinnalle. Norjalaisen black metal -yhtye Emperorin vaakunalogo on hyvin minimalistinen. Logoon on otettu vain keskeisin osa alun perin Christopher Szpajdelin suunnittelemasta logosta (jonka esittelin luvussa 2.2.2, kuva 8) ja tämän ympärille on vain lisätty kilven muoto. Yhdysvaltalaisen black metal -yhtye Abigail Williamsin logossa on puolestaan käytetty yhtyeen nimen alkukirjaimia kilvessä, jota ympäröi kaksipäinen kotka (kuva 52). Kaksipäinen kotka on tässä sotaan viittaava symboli, jonka tausta tulee 1500-luvulta Roomalaisen Keisari Charles V:n sotavaakunasta (Wilkinson 2008, 62).

Kuva 52. Vasemmalla Emperor-yhtyeen heraldinen logo), oikealla Abigail Williams -yhtyeen heraldinen logot (tekijä Christophe Szpajdel).

Norjalaisen black metalia soittavan Das Schwarz -yhtyeen logossa ei ole kilpeä itsessään, vaan logossa on käytetty eläinten kuvia vaakunamaista estetiikkaa noudattaen. Kotka on sotilaallisen ylivoiman symboli ja pystyynnousseet sudet mukailevat vaakunoissa perinteistä leijonan kavahtanutta asentoa, tosin ne kannattelevat ylösalaisin käännettyjä ristejä, jotka kertovat yhtyeen filosofiasta (kuva 53).

Kuva 53. Norjalaisen Das Schwarz -yhtyeen logo (Christope Szpajdel)

Yhdysvaltalaisilla yhtyeillä, Wargardenilla ja Absulla on erilaiset tavat tuoda heraldisuutta logoihinsa (kuva 54). Wargardenin logossa on taustalla kilpi, aseita ja kypärä, mutta nämä jäävät selvästi taustalle yhtyeen logon kulkiessa vaakunan päältä.

Absulla puolestaan aseet ovat heraldisesti aseteltu ristiin logon taustalla, mutta ne yhdistyvät yhtyeen nimen läpi kulkevaan miekkaan, joka muotoutuu logon alaosassa ylösalaisin käännetyksi ristiksi (kuva 54). Tässäkin logossa yhtyeen nimi on massiivisin tekijä, eikä kyse ole varsinaisista vaakunoista, vaan niihin viittaavien elementtien käytöstä logoissa.

Kuva 54. Yhdysvaltalaisten yhteiden Wargardenin ja Absun logot (tekijät Christophe Szpajdel, Ray Heflin).

Heraldiikkaan liittyvää symbolismia on siis bändilogoissa paljon, joko suurempina ja hallitsevina tai taustalle jäävinä vivahteina. Esittelin vain muutaman tavan käyttää heraldista tyyliä logojen typografian ja kuvituksen kanssa, sillä jo pelkästään tästä aiheesta löytyy tutkittavaa vaikka toisen opinnäytetyön verran, aina eläinten ja niiden asentojen symboliikasta niiden asetteluun.

6 Omat logoni

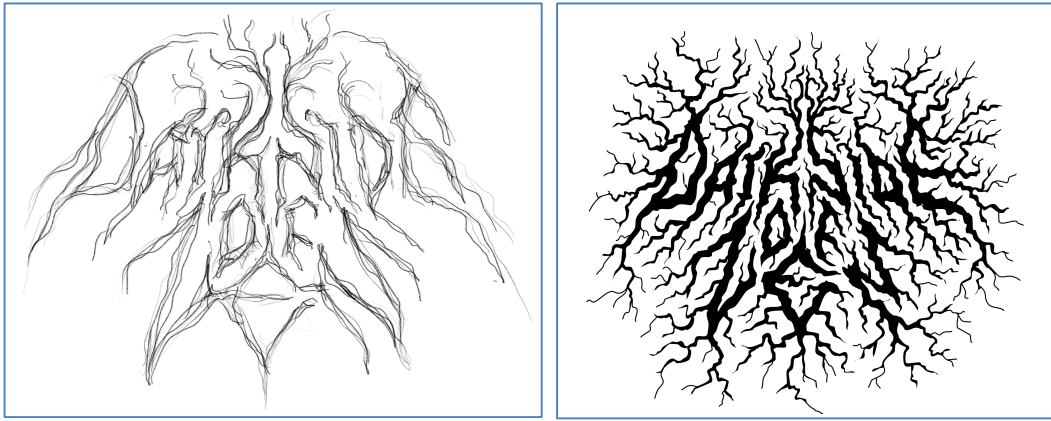
Tein opinnäytetyöni teososuudessa omalle *Dark Side of Zen* -tuotemerkilleni logot muokkaillen death-, black-, thrash- ja doom metal -tyylisuuntia. Pyrin löytämään keskeiset elementit esittelemistäni logotyyleistä ja toteuttamaan tyyliuunnilleen uskolliset ja vakuuttavat logot. Myöhemmin käytän logoja omassa brändäyksessäni ja tuotteissa, joita valmistan itse. Näihin kuuluu esimerkiksi itse silkkipainomenetelmällä painetut t-paidat ja kangaskassit sekä julisteet, joissa pyrin levykansimaiseen kuvitukseen.

Pyin prosessin alussa tekemään logot vektorimuotoon, mutta hyvin pian huomasin, ettei se ole sujuva tapa toteuttaa logoja, joissa on esimerkiksi koristelinjoissa vaihtelevaa viivanpaksuutta tai graafisia kuvallisia elementtejä. Siispä lähdin toteuttamaan logoja tarpeeksi isolla resoluutiolla (300-600dpi), jotta ne näyttäivät myös paperille painettuina siisteiltä. Symmetrisissä ja yksinkertaisissa muodoissa, kuten hieman muunnelluissa fonteissa, toimii vektorimuoto erinomaisesti.

6.1 Logotyyppi 1: Black metal

Halusin toteuttaa black metal -logoni siten, että se olisi uskollinen 1990-luvun alun black metal -estetiikalle, mutta näyttäisi samalla modernilta. Otin itselleni referenssiksi useita risuisia ja epäselviä logoja, joista pohdin niiden kokonaisuuttoa ja oksaelementtien käyttöä. Halusin myös toteuttaa logot suoraan digitaalisesti, jottei tarvitsisi tehdä skannauksia ja sen myötä kuvatiedoston siistimistä, värikorjauksia ja muuta kuvankäsittelyä.

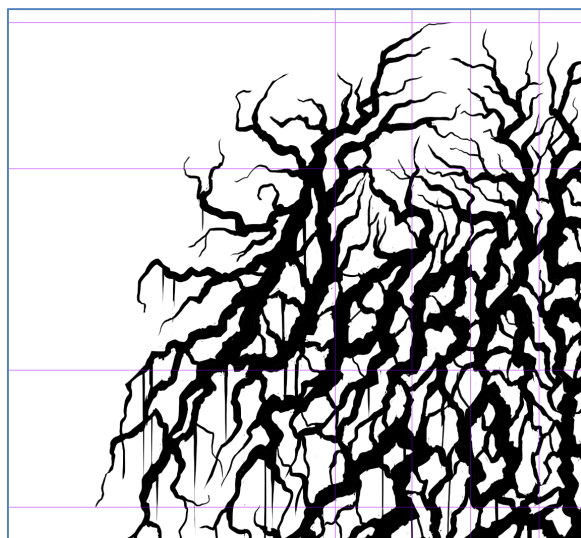
Aluksi tein luonnoksia käyttämällä iPad Pro:n Procreate -piirto-ohjelmaa. Kun muutamman yrityksen jälkeen sain hahmoteltua logolle itseäni miellyttävän muodon, toin luonnoksen Affinity Designer -vektorikuvitusohjelmaan tietokoneelle, jolla yritin toteuttaa logon vektoreina (kuva 55). Tästä muodostui pienimuotoinen painajainen, sillä risuisten oksien muoto ei vektoreilla piirtäen onnistu helposti risujen vaihtelevien viivanpaksuuksien vuoksi, eikä bittikartta-oksakuvien muuntaminen automaattisesti vektoriksi Adobe Illustratorin image trace -toiminnolla onnistunut tyydyttävällä tasolla.

Kuva 55. Vasemmalla black metal -tyylisen logoni ensimmäinen raakaluonnos, oikealla ensimmäinen versio logosta, johon en ollut tyytyväinen

Vektorimuotoisesta logosta ei myöskään tullut tarpeeksi elävän näköinen, vaan oksien sijaan sain logostani mielikuvan sähköiskusta tai tärinästä. Myöskään gemena- ja versaali-kirjainten sekoittaminen ei toiminut, ja logo oli makuuni liian selkeälukuinen.

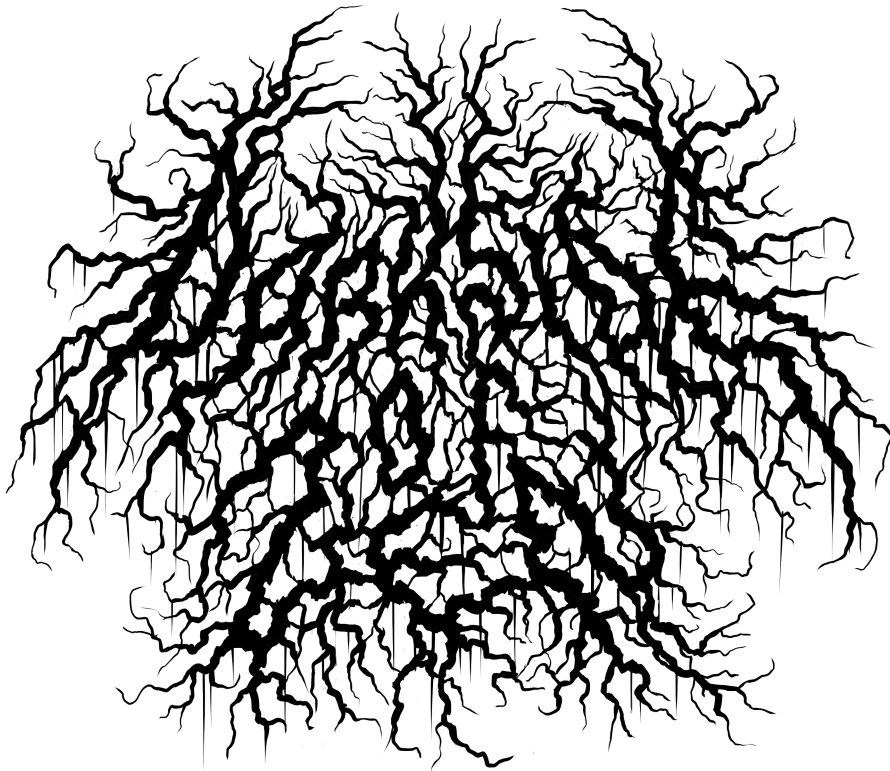
Piirrettyjen vektorikäyrien muuntaminen jälkepäin tarpeeksi koukeroisiksi ja oksamaisiksi vaatisi yksinkertaisesti aivan tuhattomasti aikaa, eikä olisi kustannustehokas vaihtoehto varsinkaan jos työskentelisin asiakkaalle. Siispä päädyin siihen lopputulokseen, että piirrän logon suoraan digitaalisesti bittikarttamuotoon, jolloin säästäisin entien aikaa ja hermojeni. Piirtämisessä käytin Clip Studio Paint -piirto-ohjelmaa (entinen Manga Studio), joka on nimenomaan piirtämiseen suunniteltu ohjelma, päinvastoin kuin esimerkiksi kuvankäsittelyyn suunniteltu Adobe Photoshop. Aloitin käytännössä puhtaalta pöydältä, pelkän luonnoksen pohjalta. Tein logolle apuviivat guideja käyttämällä, jotta olisi helppo pitää kirjainten linjat ja koko suhteessa toisiinsa (kuva 56).

Kuva 56. Apuviivat helpottivat kirjainten asemoimista ja niiden välisen suhteen säilyttämistä.

Työstettyäni logon päämuodot, eli kirjaimet ja isot oksat vasemmasta reunasta keski-kohtaan saakka, peilasin tehdyt kirjaimet toiselle puolelle ja pudotin peilikuvan näkyvyyden 50 prosenttiin, jonka jälkeen luonnostelin alla olevan kuvan sijainnin perusteella loput kirjaimet. Kun kokonaisuus oli valmis, lisäilin pikkuhiljaa oksia enemmän ja enemmän logoon, muokaten samalla kirjainten muotoa koukeroisemmaksi ja lisäten niihin ”roikkuvia viivoja”, jotta saisin logon mahdollisimman rämeisen ja synkän näköiseksi.

Alareunassa olevien oksien halusin muistuttavan juuria, joten tein osasta hieman muita oksia koukeroisempia. Oksien lisäämisen työvaihe oli kaikista työläin, koska liian paksu viiva pienemmissä oksissa saattaa pilata kirjainten muodon ja luettavuuden. Pyrin myös säilyttämään symmetrian yleisesti muodossa, mutten vain halunnut kopioida oksia toiselta puolelta toiselle, niinpä jokainen oli piirrettävä erikseen. Kuvassa 57 loppu-tulos.

Kuva 57. Valmis black metal -tyylinen logoni.

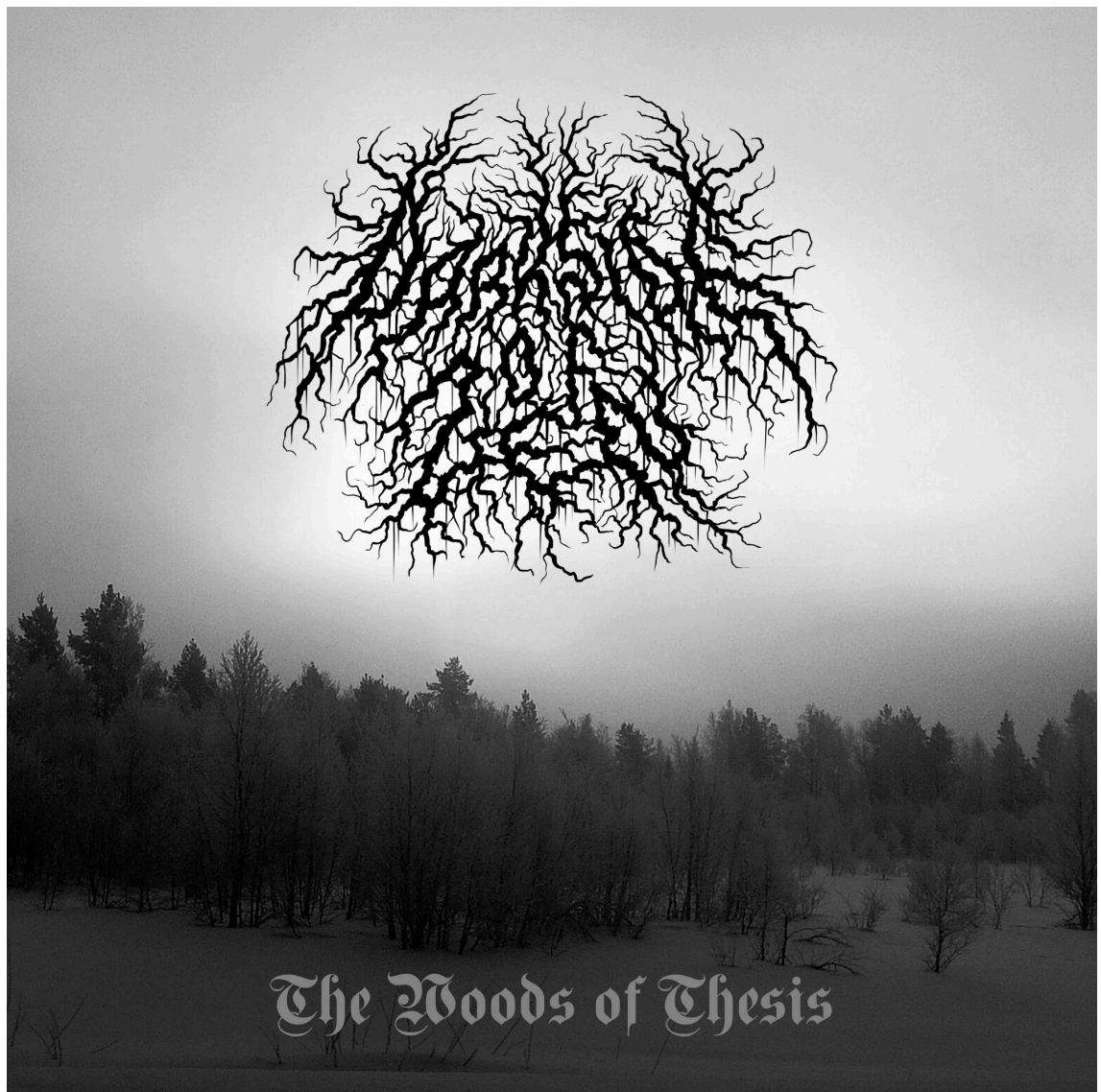
Seuraavaksi oli aika testata logon toimivuutta kuvitteellisessa levykannessa, myös negatiivina eli valkoiseksi käännettynä. Tämä on mielestäni oleellista, koska valkoinen

kuvio mustalla pohjalla näyttää silmään aina paksummalta, kuin musta kuvio valkoisella pohjalla.

Pyrin tekemään kansikuvista mahdollisimman uskolliset 1990-luvun black metal -levykansien estetiikalle ja ja saamaan niihin kylmyyttä, luonnon kauneutta ja myös sen voimaa, jota logo korostaisi. Samassa halusin niihin yksinäisyyden tuntua, tunnelmaa paikasta, missä ei ole häiriötekijöitä ja jossa ihminen on yhtä luonnon kanssa. Viittaukset satanismiin jätin suosiolla pois, koska en koe seuraavani kyseistä ideologiaa omassa elämässäni, enkä täten halunnut korostaa sitä vain esteettisyyden vuoksi.

Käytin pohjana kahta luontokuvaa, jotka otin talvella 2017 Lapissa käydessäni juuri tätä työtä ajatellen. Muunsin kuvat mustavalkoiksi Affinity Photo -kuvankäsittelyohjelmalla, ja toin logon kuviin. Kirjasintyypiksi oli blackletter-tyyli itsestäänselvyys, ja valitsin pitkän testailun jälkeen fontiksi Fette Kanzlei -fontin, joka kuuluu goottilaiseen fraktuura-tyyliin.

Vain sudet puuttuvat, mutta mielestäni pääsin lopputuloksessa siihen, mihin pyrinkin, eli autenttisuuteen – aina kuvien ottamisaikaa myöten. Alla olevissa kuvissa voitte nähdä lopputuloksen (kuvat 58 ja 59).

Kuva 58. Black metal -tyylinen logoni kuvitteellisessa levykannessa.

Kuva 59. Black metal -tyylinen logoni negatiivina kuvitteellisessa levykannessa.

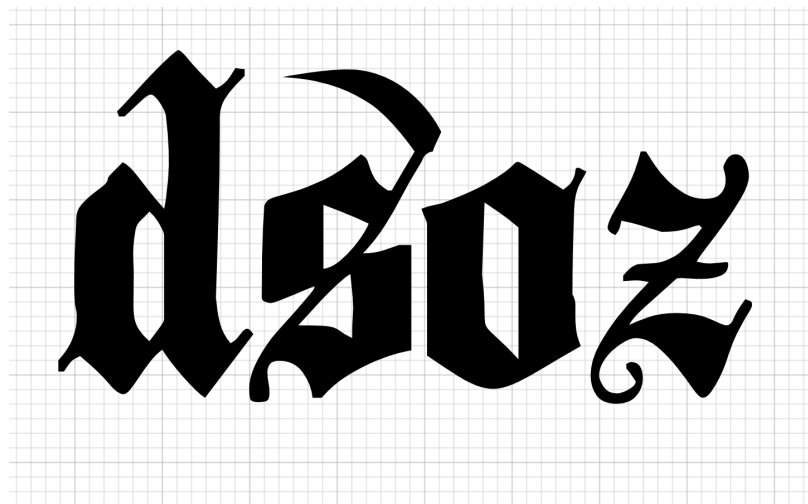
6.2 Logotyyppi 2: Death metal

Death metal -tyylisessä logossani mietin, miten siitä saisi mahdollisimman voimakkaan ja tehokkaan, mikä olisi linjassa genren brutaalin ja raskaan musiikin kanssa. Halusin pohjata logon blackletter-kirjasintyyppiin, joten tein testin kirjoittamalla Affinity Photo -ohjelmassa eri fonteilla tuotemerkkini nimen (kuva 60).

Dark Side of Zen	DSOZ dsoz
Dark Side of Zen	DSOZ dsoz
Dark Side of Zen	DSOZ dsoz
Dark Side of Zen	DSOZ dsoz
Dark Side of Zen	DSOZ dsoz
Dark Side of Zen	DSOZ dsoz
Dark Side of Zen	DSOZ dsoz
Dark Side of Zen	DSOZ dsoz
Dark Side of Zen	DSOZ dsoz

Kuva 60. Vertasin fonttien ulkoasuja death metal -tyylistä logoani varten.

Tekstejä katsellessani ja vertailllessani päätin tehdä logon DSOZ-lyhenteellä, koska se tuntui iskevämmältä. Mikään testin fonteista ei lopulta päätynyt käyttöni, sillä löysin Plain Black -nimisen fontin, joka miellytti silmäni heti ja valinta oli sitä myöten selvä. Päätin hieman muotoilla logoa vektorimuodossa Affinity Designerissa (tässä vaiheessa vielä harkitsin vektorimuotoa), jolloin muokkasin S-kirjaimen halki kulkevista, toisissaan kiinni olevista päätteistä viikatteen (kuva 61). Logo kaipasi kuitenkin jotain, enkä ollut vielä tyytyväinen siihen.

Kuva 61. Death metal -tyylisen logoni ensimmäinen versio.

Päätin antaa veren virrata. Mietin death metal -logoja, joista pidän erityisen paljon ja ensimmäisenä mieleen tuli Cannibal Corpsen verta tihkuva logo (luvussa 2.1.2 esitelty, kuva 2) sekä Deathin vanha logo (kesitelty luvussa 5.5.2, kuva 36). Seuraavaksi jatkoin logon työstämistä Clip Studio Paint -ohjelmassa, lisäämällä tihkuvia ja valuvia tippoja. Lisäsin logoon roiskeita ympärille, tein siitä rosoisemman ja lopuksi vaihdoin värin punaiseksi. Hakemani tunnelma logolle oli löytynyt (kuva 62).

Kuva 62. Death metal -tyyliä mukaileva logoni.

Tämän jälkeen oli taas aika tehdä logoa varten kuvitteellinen levykansi. Aluksi mietin vain valkoista, verta valuvaa taustaa ja teinkin kokeiluja tälle, mutta ongelmaksi nousi myös logon punainen väri taustaa vasten (halusin pitää logon punaisena).

Herkkäsieluisille tiedoksi, että nyt tulee karumpi, mutta täydellisesti genreen sopivaa tematiikkaa ja autenttisuutta sisältävä osuus kansikuvan luomisprosessista. Muistin yhtäkkiä erään ottamani kuvan parin vuoden takaa, kun flunssan ja kovan pakkasen myötä kärsin kovasta nenäverenvuodosta. Näin tuolloin tilanteen potentiaalin ja otin verenvuodon tyrehdyttyä kuvan lavuaarista, jonka ääressä olin odotellut verenvuodon loppumista. Arvelin, että kuvalle olisi joskus käyttöä, mutta päinvastoin kuin Lapissa ottamani luontokuvien kohdalla, en osannut aavistaa, että se vielä päätyisi opinnäyte-työhöni.

Liitin Affinity Photosssa kuvan logon taustalle ja tein sille pientä värimäärittelyä, asettelin logon niin, että taustakuvan veri näyttäisi valuvan siitä viemäriin ja lopuksi etsin sopivan ilmaisfontin albumin nimeä varten (fontti on nimeltään tilanteeseen sopiva GoreFont). Lopputuloksen näette alla kuvassa 63.

Kuva 63. Verinen death metal -tyylinen logoni genren mukaisella taustakuvalla.

6.3 Logotyyppi 4: Doom metal

Doom metal -tyylisestä logostani halusin tehdä sen tyyppisen, että logoa voi käyttää sekä tunnelmallisen ja melankolisen doom metalin kuin Black Sabbathin vaikutteilla kuorutetun, perinteisemmän doom metalin kanssa toimivasti.

Valitettavasti tuhosin erehdyksessä kansion koneeltani, jossa pidin työversioita ja suunnitelmia tästä logosta – niitä ei tosin paljon ollut, sillä keksin heti aloittaessani idean, jolla toteuttaisin logon. Valittuani fontin, kirjailin sen Clip Studio Paintiin ja piirsin uuden tekstin käsin fontin päälle uudelle tasolle. Tämän tein siksi, että saisin logoon pientä elävyyttä. Sen jälkeen asetin symmetria-työkalun uudelle tasolle tekstin keski-kohtaan ja ryhdyin rakentamaan Art Nouveau -vaikutteisia koristelinjoja. Vaikkei jokainen viiva mennytkään täysin kohdilleen kirjainten kanssa molemmilla puolilla, oli helppoa muokata kirjaimia lennosta yhteensopiviksi koristeiden kanssa. Lopussa vielä vahvistin hieman linjojen paksuutta kirjainten kiinnityskohdassa. Kokonaisuutena tämän logon luomisprosessi oli huomattavasti nopeampi kuin muiden logojen kanssa. Valmis logo alla kuvassa 64.

Kuva 64. Suhteellisen kivuttomasti syntynyt doom metal -logoni.

Ensimmäiseen, melankoliseen doom metal -estetiikkaan sopivaan levykanteeni valitsin jälleen talvella 2017 Lapissa ottamani kuvan revontulista. Halusin kanteen tunnetta pohjoisen kylmyydestä ja pimeästä talvesta kaamoksessa. Kuvankäsittelyä tein minimalistisesti, jotta tunnelma olisi mahdollisimman aidonoloinen. Fontiksi valikoitui Anglican Text -niminen blackletter-tekstuura, jossa on pientä koristeellisuutta. Tämä sopi logon kanssa hyvin yhteen.

Keskelle yläreunaan aseteltu logo on kuin sata tähdenlentoa taivaalla, kuten unelmamme, jotka yksi toisensa jälkeen putoavat palavina meteoriitteina alas taivaalta ja murskaantuvat tuhansiksi palasiksi. Alla valmis kokonaisuus kuvassa 65.

Kuva 65. Melankoliseen doom metaliin sopiva kansikuvani.

Toiseen, perinteisempään doom metaliin istuva kansikuvitus lähti aivan eri lähtökohdistta. Kansikuvan piti kunnioittaa 1970-luvun juuria, mutta nykyaikaisella vivahteella. Käytin kuvaa, jonka olin jo aiemmin piirtänyt, koska se mielestäni istui tähän kuvitukseen mainiosti. Kyseessä oli sätkää polttava, hippiestetiikalla terästetty velhotar. Taustalle tein Clip Studio Paintin symmetria-työkalun avulla kuvion, jossa oli jälleen Art Nouveau -vaikutteita tuon ajan mainosjulisteiden tyyliin. Päälle aseteltu pentagrammi korostaa okkulttista vaikutelmaa. Asettelin tasojen väliin kivitekstuurin, ja Affinity Photon gradient-työkalun, sekoitustilojen sekä läpinäkyvyyden avulla tasojen sävyt keskenään tasapainoisiksi. Värimaailman tein sen perusteella, mikä mielestäni loi hämyisen tunnelman, jossa voisi kuvitella noidan yöllä tornissaan kiehuvan padan ääressä teke-

mässä loitsujaan. Noidan makeden yrttien tuoksuja voi haistella alla olevasta kuvasta 66.

Kuva 66. Perinteiseen doom metalliin sopivaksi suunniteltu kansikuva.

6.4 Logotyyppi 4: Thrash ja speed metal

Thrash metal -logoissa on yleensä hyvin voimakas ja terävä muotokieli sekä päätteetön fontti. Nämä lähtökohdat mielessä päätin rakentaa oman logoni. Käytin päätteetöntä fonttia, jonka muutin poluiksi Affinity Designerissa, muokaten kirjaimia varsin radikaalisti. Muista tekemistäni logoista poiketen toteutin tämän logon vektoreina. Logon oli tärkeää olla tasakorkuisessa suhteessa tiettyjen kirjainten osalta, joten loin vaakatasoon guidet avuksi kirjainten korkeuden määrittelyssä (kuva 67).

Kuva 67. Vaakalinjat autoivat kirjainten korkeuden määrittelyssä.

Halusin muun tekstin ikään kuin alistuvan aloittavan D- ja lopettavan N-kirjaimen välille, joten korostin aloittavan ja päättävän kirjaimen kokoa. Jokaisen sanan alkukirjaimen muotoileminen muita isommiksi toi logolle särmikkyyttä lisää. Pyrin myös saamaan logoon jotain retro-futuristista ja kolmiulotteista, vaikkei varjostuksia olisikaan. Yritin ajatella logoa niin, että se näyttäisi kauempaa 1980-luvun futuristista lasitalo-arkkitehtuuria edustavalta rakennustyömaalta, ainakin mielikuvan tasolla. Lopputulos nähtävissä kuvassa 68.

Kuva 68. Kasari-futuristinen thrash metal -logoni.

Thrash metal -levykanteeni otin referenssiksi sodan uhan. Tulevaisuus on aina myös hieman pelottavaa, erityisesti se oli sitä 1980-luvun lapselle, jatkuvan suurvaltojen

ydinaseiden kilpavarustelun takia ja ydinase-konfliktin pelossa. Tätä aihetta myös monet thrash metal -yhtyeet käsittelivät sanoituksissaan, levykansissaan ja jopa yhtyeiden nimissä (esimerkiksi Destruction, Devastation, Nuclear Assault). Ja tämän uhan halusin siirtää myös kansitaiteeseeni (kuva 69).

Kuva 69. Opinnäytetyöni kohtaa loppunsa thrash-metal -levykansessani.

Taustalle valitsin vapaasti käytettävän kuvan ydinaseen räjäytyksestä. Päätin yhdistää räjähdysen tutulla tuhostetiikalla pääkallon kanssa. Tämän toteutin Affinity Photon sekoitustilojen avulla, luoden kuvistaa maailmanloppua visualisoivan kombinaation. Levyn nimelle otin käyttöön hieman tietoteknistä, retrohtavaa tunnelmaa sisältävän fontin, mutta joka on kuitenkin nykyaikaisen näköinen. Levyn nimi toimiikin itsessään sopivana päätöksenä tälle opinnäytetyölle.

7 Yhteenveto

Tavoitteeni opinnäytetyötä tehdessäni oli ymmärtää äärimetallimusiikin logosuunnittelua kokonaisvaltaisemmin ja mielestäni se toteutuikin hyvin. Opin työstäni myös sen, että äärimetallibändien logoissa on aivan käsittämätön määrä variaatioita, eri tyylejä ja toteutustapoja, joissa musiikillisen tyylin ja logon välinen raja hämärtyy. Siinä missä esimerkiksi 1990-luvulla black metal -logo oli selvästi erotettavissa death metalin logoista, ei näin välttämättä enää ole.

Mitä enemmän asiaan perehdyin, sitä enemmän ymmärsin käsitteleväni vain äärimetallibändien logosuunnittelun pintaa. Esimerkiksi pelkästä logojen okkulttisesta symboliikasta tai logojen heraldiikasta voisi tehdä kokonaan erillisen opinnäytetyön. Jouduin jo nyt rajaamaan heraldiikassa eri eläinten symboliikasta ison osan pois, mutta aihetta olisi mielenkiintoista tutkia lisää, kuten mitä eläinten asennot vaakunoissa tarkoittavat ja mitä sillä voisi kertoa. Lisäksi kiinnostaisi tutkia, miten tärkeä imagollinen, ideologinen ja visuaalinen tekijä logo yhtyeille itselleen on, sillä työssä olen rajannut tutkimukseni vain logosuunnittelijoiden mielipiteisiin.

Selailtuani tuhansia ja analysoituani satoja logoja tätä työtä varten, opin tunnistamaan eri logosuunnittelijoiden käden jäljen ja huomannut selviä eroja suunnittelijoiden välillä toteutuksessa, vaikka tyyllisesti jotkut logot voivat näyttää nopeasti katsottuna hyvin samalta. Pyrin sekä tätä työtä varten tekemiini logoihin että myös tulevaisuudessa bändilogosuunnittelussa löytämään oman tyylini, eli tavan käyttää typografiaa ja muotokieltä, joka voisi olla yhtä tunnistettava kuin vaikkapa Christophe Szpajdelin tekemissä logoissa. Koen kyllä onnistuneeni tekemissäni logoissa ja kuvitteellisissa levykansissa varsin hyvin, niiden jokaisen ollessa omannäköisensä ja genrensä tyyllille uskollisia.

Uskon, että työstäni on jotain hyötyä aihepiiristä kiinnostuneille, sillä ainakaan Suomessa aihetta ei ole juurikaan tutkittu aiemmin, mikä on hieman outoa, kun ottaa huomioon logojen visuaalisuuden ja metallimusiikin suosion Suomessa. Itselleni koin tämän työn erittäin hyödylliseksi, sillä koen, että osaan huomioida jatkossa bändilogosuunnittelussa asioita, joihin en aiemmin kiinnittänyt tarpeeksi huomiota, kuten symmetrian mukanaan tuoma harmonia tai eläinten symboliikka.

Mikäli lukijalle on avautunut äärimetallilogojen maailma edes hiukan enemmän ja aihe alkoi kiinnostaa pintaa syvemmillä, koen onnistuneeni aiheen esittelyssä.

Lähteet

Painetut lähteet:

Genzmer, Herbert ja Hellenbrand, Ulrich 2007, *Mysteria*. Iso-Britannia: Parragon Books.

Ikäheimonen, Tero 2016. *Pirunkehto*. Turku: Svart Publishing.

Itkonen, Markus 2007. *Typografian käsikirja* (3. ja laajennettu painos). Helsinki: RPS-yhtiöt.

Kara, Kimmo 1997. *Heraldiikan opas*. Porvoo: Suomen Heraldinen Seura.

Riddick, Mark 2015. *Logos from Hell* (2nd Edition). Tsekki: Doomentia Press.

Saloniemi, Olli-Pekka 2013. *Satanistit, viikingit ja kansallisromantikot Norjalaisen 1990-luvun black metallin diskurssien representaatioita levynkansissa*. Pro Gradu. Lapin Yliopiston taiteiden tiedekunta. Luettavissa osoitteessa <https://lauda.ulapland.fi/handle/10024/60539> (luettu 1.4.2017).

Vestergaard, Vitus 2016. *Blackletter logotypes and metal music*. Teoksessa Spracklen, Karl (toim.): *Metal Music Studies*. Iso-Britannia: Intellect Books. 2(1), 109-124.

Szpjajdel, Christophe 2009. *Lord of The Logos*. Gestalten, Berliini, Saksa.

Tresidder, Jack 2004. *1001 Symbolia - Kuvitettu opas symbolien maailmaan*. Hämeenlinna: Karisto Oy.

Wilkinson, Kathryn 2008. *Signs & Symbols*. Dorlin Kindersley Limited, Iso-Britannia.

Painamattomat lähteet:

Bowar, Chad 17.2.2016. ThoughtCo. *What is Thrash Metal?* <https://www.thoughtco.com/what-is-thrash-metal-1756180> (luettu 5.4.2017).

Bowar, Chad 17.7.2015. ThoughtCo. *What is Black Metal?* <https://www.thoughtco.com/what-is-black-metal-1756177> (luettu 5.4.2017).

Encyclopedia metallum – The Metal Archives. <http://www.metal-archives.com> (luettu 6.4.2017)

Goldsmith, Zachary 1.3.2017. Bandcamp Daily. *Mark Riddick on Aesthetics, and Making Metal Logos for Justin Bieber and Rihanna*. <https://daily.bandcamp.com/2017/01/03/mark-riddick-fetid-zombie-interview/> (luettu 10.4.2017).

Grow, Cory 24.3.2016. Rolling Stone. *How Justin Bieber got a Heavy Metal Makeover*. <http://www.rollingstone.com/music/news/how-justin-bieber-got-a-heavy-metal-makeover-20160324> (luettu 5.4.2017).

Garland, Emma 24.3.2015. Noisey. We Spoke to the Guy Who Tricked the World Into Thinking That H&M Were Selling Neo-Nazi Metal T-Shirts.

https://noisey.vice.com/en_uk/article/we-spoke-to-the-guy-who-made-the-whole-world-believe-that-hm-were-neo-nazis?utm_source=noiseytwitteruk (luettu 5.4.2017).

Gerstein, Julie 24.3.2015. BuzzFeed. H&M Is Being Seriously Trolled Because Of Their Fake Band Shirts - Or, why you shouldn't mess with the metal music world.

https://www.buzzfeed.com/juliegerstein/the-strange-story-of-hms-fake-racist-white-power-metal-bands?utm_term=.mf93NGQ1d#.uayZxrmqj (luettu 5.4.2017).

Jordan, Jason 15.5.2005. Ultimate Metal. Crimson Moonlight at Their Most Brutal.

<http://www.ultimatemetal.com/forum/threads/crimson-moonlight-at-their-most-brutal.195667/> (luettu 5.4.2017).

MTV3 10.3.2009. Pelätty norjalainen black metal murhaaja vapautuu vankilasta.

<http://www.mtv.fi/viihde/musiikki/artikkeli/pelatty-norjalainen-black-metal-murhaaja-vapautuu-vankilasta/2861008> (luettu 5.4.2017).

Pimeyttä, pahuutta, kylmyyttä (Det svarte alvor). 1994. Käsikirjoittaja ja Ohjaaja Gunnar Grøndahl. Norja: Norsk rikskringkasting AS. Elokuvan kesto 34 min.

Rosenberg, Axl 23.3.2015. Metal Sucks. Clothing Chain H&M Creates Fake Metal Bands to Sell Merch, Re-leases a Song Called "Vaginal's Juice Dripping into Cadaverous" <http://www.metalsucks.net/2015/03/23/clothing-chain-hm-creates-fake-metal-bands/> (luettu 1.4.2017).

Strong Scene Productions a 22.3.2015. Youtube. Heavy & metal collection trailer.

<https://www.youtube.com/watch?v=VRMZTqSrfxw> (luettu 5.4.2017).

Strong Scene Productions b 2015. Facebook.

<https://www.facebook.com/pg/strongscene> (luettu 5.4.2017).

Szpajdel, Christophe 2008. Flickr.

<https://www.flickr.com/photos/christopheszpajdel/2741454768> (luettu 20.4.2017).

Wikipedia a 2017. Black metal. https://en.wikipedia.org/wiki/Black_metal (luettu 5.4.2017).

Wikipedia b 2017. Death metal. https://en.wikipedia.org/wiki/Death_metal (luettu 5.4.2017).

Wikipedia c 2017. Doom metal. https://en.wikipedia.org/wiki/Doom_metal (luettu 5.4.2017).

Wikipedia d 2017 Grindcore. <https://en.wikipedia.org/wiki/Grindcore> (luettu 5.4.2017).

Wikipedia e 2016. Extreme Metal Primary Genres

https://en.wikipedia.org/wiki/Extreme_metal#Primary_genres (luettu 5.4.2017).